

BIM Atzeneta del Maestrat

Època XI N° 13 - gener/març 2020

L'AODL informa

A Atzeneta cal saber

Els nostres esportistes

Sant Antoni 2020

Des de la UJI

Les associacions parlen

Ens conten des del Col·legi

Els nostres artistes

Medi Ambient

Nutrició

Des de la Cooperativa

El temps i la Meteo a Atzeneta

Agenda

HORARIS

AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de 9 h a 14 h.

Dissabte de 9h a 13 h.

www.atzenetadelmaestrat.es

Facebook: Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

ESCOMBRERIES

A partir de les 20 h.

RECOLLIDA D'OBJECTES VOLUMINOSOS

El quart dimecres de cada mes.

CEMENTERI

Tots els diumenges (hivern de 15 h a 17 h i estiu de 16 h a 18 h).

ALTRES SERVEIS A L'AJUNTAMENT

SERVEIS SOCIALS

Dilluns de 9 h a 13'30 h i dimecres amb cita previa (722739456) a la 2ª planta de l'ajuntament.

ARQUITECTA MUNICIPAL

Dimarts de 10 h a 14 h a l'ajuntament.

VETERINARI

Dimecres de 10 h a 11 h a l'ajuntament.

NOTARI

Concertar cita al telèfon 964380075.

DEPENDÈNCIA

A partir de les 10 h, els dies prefixats, a la 2ª planta de l'ajuntament.

TELÈFONS D'INTERÉS

AJUNTAMENT 964 37 00 18

CENTRE SOCIAL POLIVALENT (CSP) 964 37 09 19

CENTRE DE SALUT 964 37 05 43

GUÀRDIES 698 614 472

FARMÀCIA 964 37 00 54

COL·LEGI PÚBLIC 964 73 82 50

BANKIA 964 37 00 53

BBVA 629 005 298

BANTIERRA 964 37 01 64

GUÀRDIA CIVIL 964 37 00 63
062

CASA ABADIA 964 37 03 36

EXTENSIÓ AGRÀRIA 964 39 96 90

AUTOS HICID 964 20 01 22

EMERGÈNCIES 112

INFORMACIÓ 012

HOSPITAL GENERAL 964 72 50 00

HOSPITAL PROVINCIAL 964 35 97 00

HORARI D'AUTOBUSOS

ATZENETA-L'ALCORA-CASTELLÓ

ATZENETA

Eixida 6'30 h

L'ALCORA

Arribada 7'30 h
Eixida 7'35 h

CASTELLÓ

Arribada 8'00 h
Eixida 18'00 h

ATZENETA

Arribada 19'30 h

VISTABELLA-ATZENETA-CASTELLÓ

VISTABELLA

Eixida 6'00 h

ATZENETA

Arribada 6'50 h
Eixida 7'00 h

CASTELLÓ

Arribada 8'30 h
Eixida 15'30 h

ATZENETA

Arribada 16'50 h
Eixida 17'00 h

VISTABELLA

Arribada 18'00 h

Edició: Ajuntament d'Atzeneta

Coordinació: www.teescribолоquequieras.com

Impressió: Paperam Impressions

Disseny: Juan Gil

La gent que fem aquest BIM volem que estiga obert al major nombre d'opinions. Tot aquell que vulga col.laborar, de qualsevol manera, ens ho pot fer arribar a l'ajuntament o a l'adreça electrònica bimatzeneta@gmail.com.

Col·laboracions, incloses les fotogràfiques, d'aquest número:

Associació d'ames de casa (Tere Vayá), Melchor Rovira, Carmen Rovira Monfort, Paco Esteller, Pilar Ferreres, Miguel Ángel Moliner, Xavi Pallarés, Arcadio Vidal, Rafa Gil Marín, Lucía Bellés, Neus Bartoll, Jaume Gil Saura, Ricardo Badenes Bertrán, Eliseo Bellés Mateu, Eliseu Bellés Martí, Eladi Roca, Paco Usó, Diego Marín, Aroa Centelles.

Dipòsit legal: CS-312-2017

Silenciós, minúscul, brusc, renovador?

I va arribar el virus, el de Wuhan, envoltat d'una corona de proteïnes i tot ho va abraçar sota el seu influx. I va arribar segons el que es preveu, a pesar que la majoria volguérem pensar que anava a ser només cosa de xinesos, que ací no, que el primer món era intocable, que teníem el control sobre l'ingent i l'ínfim.

Però no, primer es va assentar a Itàlia, potser per a evidenciar el seu poder i ridiculitzar tanta esplendor passada. I després es va instal·lar a Espanya, alié a la nostra en altre temps condició de reserva espiritual d'Occident, i va començar a acarnissar-se en gran manera amb Madrid sense oblidar altres perifèries.

Quan aquest editorialista escriu se succeeix el tercer dia de quarantena domèstica forçosa. L'aïllament s'ha revelat, empíricament, com la manera més solvent d'abordar la propagació en evitar el contacte entre potencials portadors i potencials contagiats. Prima el sentit de la supervivència i malgrat el que implica la mesura, malgrat la voladura incontrolada de l'economia, quasi ningú retrau aquesta presó impensable ni en la imaginació del novel·lista més enfevorit.

Conceptes com solidaritat, suport, resignació, compromís, obediència han pres el relleu d'atreviment, provocació, fanfarroneria, indiferència. Qui més i qui menys, viva o no en una zona declarada d'alt risc o en alguna cantonada oblidada de la pandèmia, té por, o paüra, o fins i tot paranoia d'infectar-se i malgrat la levitat de la majoria dels casos, sumen ja massa els que moren davant l'assetjament fisiològic d'un enemic invisible si més no en microscopis de baixa reputació. Els ordres i les ordres varien dia a dia i encara que afortunadament la nostra província de Castelló, malgrat l'aflluència irresponsable de gents vingudes a estiu per a passar la quarantena d'una manera més confortable, de regions amb el roig en el seu mapa de casos declarats, manté un número de relativament baix d'infectats i Atzeneta cap.

Poguera semblar que en pobles com el nostre, la

situació d'alarma pàtria haguera de resultar més laxa, menys estricta en el seu compliment per la població: per àmbit, per la pròpia idiosincràsia rural, per desistiment, però no, a Atzeneta el respecte a les directrius aïllacionistes governamentals es revela fins i tot més estricte que en les capitals, encara que sempre el sentit

comú de qui coneix el seu mitjà ha de situar-se per damunt de l'absurd de normes promulgades per al comú d'una població, que resideix majoritàriament en centres urbans d'alta densitat demogràfica. Algun avantatge havia de tindre aqueixa Espanya desertitzada de padró, encara que la present resulte paradoxal per la naturalesa del que l'origina. Bars tancats sine die, l'oci restringit al domèstic, distàncies de seguretat en gents habituades al contacte, i una altra epidèmia, aquesta de soledat, amenitzant els espertenechs de l'hivern astronòmic en una Atzeneta que s'ha sumat institucionalment, amb abnegació a la normativa d'urgència.

El malson del virus passarà, però en la memòria dels vius aquesta situació prevaldrà fins a la fi de les seues capacitats cognitives. Desconec si remodelarà la manera de relacionar-nos entre nosaltres, les prioritats, les arrogàncies, les prevalences dels uns sobre els altres. Potser sí, però només durant un temps; transcorregut el d'assimilació, la condició humana tornarà a imposar els seus usos i costums i a aquesta pesta li succeirà una altra, com ha vingut ocorrent des que l'home deixa per escrit la seua vida.

Confiem que Atzeneta isca ben lliurada en el sanitari d'aquesta crisi, perquè les vides és l'única cosa que no es recupera quan arriba la pau del minúscul.

L'AODL informa

Tràmits LABORA / SEPE

A causa d'aquesta situació que estem vivint en l'actualitat per l'aparició del Coronavirus Covid-19 les oficines SEPE i LABORA estan tancades, i han posat en marxa procediments per a evitar desplaçament innecessaris fins a nova ordre:

- Interrupció de terminis dels procediments des del dia 16 de març de 2020.
- Per a la prestació per desocupació: <http://www.sepe.es/HomeSepe>
- Renovació automàtica del DARDE a partir del 16 de març i continuarà fins nou avís. Les persones rebran un SMS o correu amb la nova data de renovació.
- Per a inscriure's a LABORA:
  1. Primera inscripció: sol·licitar cita prèvia per telèfon o a la web: <https://puntlabora.gva.es/puntlabora/?lang=es>
  2. Si ja has estat inscrit pots reactivar la teua demanda.
- Els afectats per ERTE. No cal fer cap gestió, l'empresa contactarà amb LABORA i el SEPE i et donaran d'alta automàticament al sistema i s'iniciaran els tràmits per al reconeixement de les prestacions.
- Se suspèn l'acreditació de la BAE (recerca activa d'ocupació), però les persones segueixen cobrant la seua prestació i/o subsidi.
- Se suspenen totes les accions d'orientació, siguen individuals o grupals
- Telèfon d'atenció per a comerços, empreses i autònoms 900353135.
- Contacte ESPAI LABORA:
  - Telèfons: 012 o 963866000.
  - Web: <http://www.labora.gva.es/es/centrosservef>
  - Per a fer tràmits: <https://puntlabora.gva.es/puntlabora/?lang=es>

L'AODL
Pilar Ferreres Garcia

A Atzeneta cal saber

Visita del president de la Diputació De Castelló

Al darrers de gener Atzeneta va rebre la visita del president de la Diputació de Castelló, Pepe Martí i del diputat de promoció econòmica, Ximo Huguet. Després d'una reunió amb els regidors i l'alcalde, van visitar l'obra del Pla 135.

Servei d'unitat de respir

L'Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat, en col·laboració amb la Diputació de Castelló, ofereix, un any més, el servei d'unitat de respir per a la

nostra gent major. L'activitat es desplega a la Piscina Municipal i per a informar-se cal contactar amb els serveis socials de l'ajuntament.

La Unitat de Respir Familiar és un servei gratuït per a les persones majors.

QUÈ FEM ?

- Valoració cognitiva.
- Estimulació neurocognitiva.
- Reforç de les activitats bàsiques de la vida diària.
- Seguit de cada usuari/a.
- Gimnàstica passiva.
- Activitats lúdiques.

Informació i inscripcions:
SERVEIS SOCIALS
Telèfon: 722739456

Unitat de Respir Familiar

Atzeneta del Maestrat
C/Mossèn Ricardó, 1
(Piscina Municipal)

**DE DILLUNS A DIVENDRES
DE 10:00 A 14:00 H.**

La Unitat de Respir Familiar és...

un recurs dirigit a les persones majors amb dificultats per a desenvolupar les activitats bàsiques de la vida diària. La finalitat és millorar el nivell d'autonomia de les persones majors perquè es mantinguin vivint en els seus domicilis al major temps possible. A tal efecte, pretén ser un suport per a les famílies cuidadores de persones dependents, facilitar a les mateixes la qualitat de la vida personal, familiar i laboral.

OBJECTIUS

- Afavorir la qualitat de la vida personal, familiar i laboral de les famílies amb persones dependents a càrrec.
- Millorar l'autonomia de les persones majors.
- Promoure el desenvolupament de les relacions personals.
- Satisfar les necessitats socials i relacionals amb l'entorn.
- Afavorir la permanència de les persones en el seu entorn habitual.
- Assessorar a les famílies en l'atenció a les persones majors.

Nova senda

Les brigades de L'Ajuntament d'Atzeneta, han obert una nova senda, que comunica la Font del

Roure amb el capoll del Bovalar.

Nova adjudicació del servei de recollida d'escombreries

L'ajuntament d'Atzeneta del Maestrat ha adjudicat el servei de recollida d'escombreries a una nova empresa, que a partir de febrer se n'està fent càrrec.

A més a més, s'han renovat tots els contenidors verds.

Visita de la directora de l'agència valenciana antidespoblament

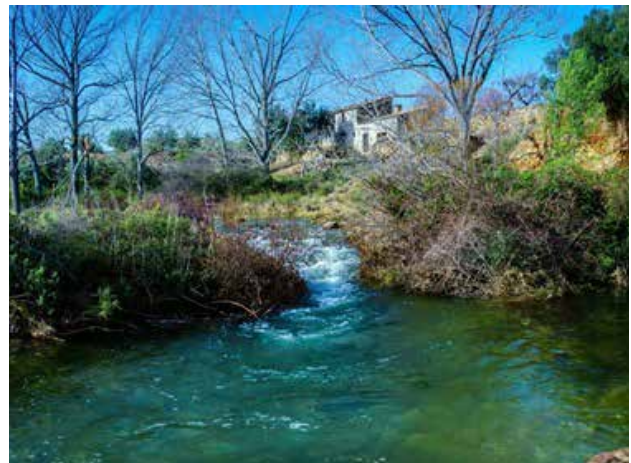
El 14 de gener, Atzeneta i els altres tres pobles de la Mancomunitat (Xodos, Vistabella i Benafigos) van rebre la visita de Jeanette Segarra, directora general de l'Agència Valenciana Antidespoblament i del seu director adjunt, Evaristo Martí.

Els alcaldes i regidors li van explicar les realitats, reivindicacions i projectes que tenen en marxa per tal de fer front a este problema que afecta tant de ple a aquests territoris.

Imatges del nostre poble

Des de l'Observatori Astronòmic del Maestrat, Felipe Peña, astrònom semiprofessional que ens va apropar la seua llabor en un número d'aquest BIM ha dedicat un "time-lapse" a les repercussions visual a Atzeneta del temporal que amb el nom de Glòria va interrompre al gener la bonança d'aquest hivern. Se pot visionar en la següent direcció d'Internet: <https://youtu.be/uvpQJcUTIQI>

Restauració de les esteles medievals

El día 1 de març va tindre lloc la presentació dels treballs de restauració de les estelades medievals i d' un molí íber, realitzat per l' equip del professor de la Universitat Politècnica de València, Xavier Mas.

Cal enfatitzar l'agraïment al grup de joves restauradors, especialment a Jaume Gil, impulsor de la iniciativa.

Les peces restaurades estan exposades a l' Oficina de Turisme de la Casa de la Cultura.

Presentació de l'inventari arqueològic d'Atzeneta del Maestrat

El día 15 de febrer es va presentar l'inventari arqueològic d'Atzeneta del Maestrat.

El projecte dirigit per Miguel Àngel Moliner i dut a terme per l' arqueòleg Pablo Medina, compta amb la col.laboració de la Universitat Jaume I, la Diputa-

ció de Castelló i la Mancomunitat de Penyalgosa Pobles del Nord.

En un altre apartat d'aquest BIM es pormenoritza el projecte.

Entre ametlers

Al febrer, quan és el punt, el dia 16 en concret, amb motiu de la lluminosa, com cada any, floració dels ametlers al nostre terme, la Cooperativa i l'Ajuntament van organitzar una iniciativa lúdico-educativa per tal de transmetre la importància del cultiu de l'ametler per a la població, així com les diferents varietats del conreu i les seues propietats. Dos van ser les activitats, una xerrada a la Casa de la Cultura i una visita guiada a una finca d'ametlers.

Taller d'ocupació

Cal dir que el taller d'ocupació estrena aula de formació ubicada a l'antiga Casilla dels peons caminers.

Si voleu conèixer les activitats del taller d'ocupació municipal ací teniu este enllaç.

<http://tallerdeempleoatzeneta.blogspot.com/>

Reproduïm una de les entrades del blog que alimenta un dels components del taller, Daniel Mor, amb motiu de la visita a Porcelanosa.

Avui hem fet un recorregut per algunes de les fàbriques del Grup Porcelanosa, concretament hem visitat les instal·lacions de Porcelanosa on hem pogut conèixer de primera mà tot el procés de fabricació del producte ceràmic. Dins del nostre certificat de professionalitat, el capítol dels revestiments de superfícies, era molt important la complementació de les unitats formatives amb una activitat formativa com la que hem realitzat.

Porcelanosa és una empresa de Castelló, líder mundial en el sector que ens ha obert les portes de les seues instal·lacions i a la que estem molt agraïts per les facilitats que ens ha donat al Taller d'ocupació

d'Atzeneta.

Posteriorment hem visitat l'exposició de Butech altra empresa del Grup especialitzada en sistemes de col·locació, perfils de terminació, adhesius, façanes ventilades, etc., tot qüestions molt tècniques que requereixen d'un grau de formació avançat en la professió.

La visita ha complert l'objectiu i tant l'equip directiu com els alumnes del taller, hem gaudit d'una jornada inoblidable.

Moltes gràcies a Porcelanosa per la seua sensibilitat i per fer-nos sentir com en la nostra pròpia casa. I també moltes gràcies a tot els membres del taller pel seu interès.

Dia de l' arbre

El darrer dia de gener es va celebrar al Paratge Natural Municipal del Castell el dia de l' Arbre.

Les xiquetes i xiquets del CRA del Penyagolosa van poder gaudir de les diferents activitats planificades.

L' acte va comptar amb la presència del director general de Prevenció d'Incendis Forestals de la Conselleria d'Agricultura i Medi Ambient, Diego Marín Fabra, la diputada de Medi Ambient i alcaldessa d' Orpesa, Maria Jiménez Román i els representants del nostre Ajuntament.

Cal agrair a totes i tots els qui han participat: la direcció del CRA del Penyagolosa i el seu equip docent i alumnat, treballadores i treballadors del taller d' ocupació, de les brigades EMERGE, de la brigada municipal, del Parc Natural del Penyagolosa, agents mediambientals i tècnics de Conselleria,

ermità del Castell..

Iniciatives com aquesta ens apropen a una natura tan necessitada de cura.

Castell d'hivern

El dissabte 25 de gener, per a complir amb la tradició i el santoral (Sant Sebastià, 20 de gener), Atzeneta va processonar fins l'ermita del Castell per a rendir culte al festiu, a l'ancestral, per a continuar manifestant el seu sentit de pertinença. La programació oficial estava conformada per:

- 9:45h Repartiment de mocadors.
- 10:00h Sortida de la processó.
- 12:00h Missa en el Castell.
- 16:30h Tornada de la processó.

No van faltar el fred, les cançons populars, l'hospitalitat dels clavaris i la màgia que desprén el paratge.

Atzeneta enfront del COVID-19

El que aquest BIM arribe a les teues mans, atzenetí, serà una prova que hem tornat a recuperar una part de la normalitat que el virus ens ve alterant d'una manera tan dràstica. Bastant saturació informativa sobre aqueix gran inquisidor cel·lular com per a sobre-carregar-te de més, però no podem obviar l'exemplaritat d' Atzeneta, tant en l'institucional com en el cívic per a combatre la pandèmia evitant l'exposició, sabent que al veïnat, acostumat de més a l'exterior, li costa de més també l'interior, deixar d'experimentar la naturalesa, confinar-se a casa havent-hi tant de territori amable per a passejar, córrer, cultivar...

Però l'evolució ens ha oferit l'inimaginable i el món, Espanya, Atzeneta ha respost amb l'extraordinari i des de l'ajuntament s'han dictat mesures en concordança amb les imperants en tot el territori nacional.

Mesures i solucions per a abordar els problemes derivats de la pertorbació de l'ordre. A pesar de l'aïllament, cap veí ha quedat exposat a la seua pròpia soledat. S'ha estat pendent de qualsevol, amb solidaritat i amb imaginació.

Cancel·lacions, ajornaments i pròrrogues. Aquests són tres dels termes més recurrents aquests dies. No ens estenem més. Que sone la vida de nou...

RECOMANACIONS PER A LA GENT DE RISC DAVANT DEL COVID-19

- Per a renovar receptes, recollir analítiques cridar al telèfon del Centre de Salut **964370543**.
- Per a la compra d'aliments o medicaments cridar al telèfon **644064519**.
- Per a tasques administratives cridar a l'Ajuntament al **964370018**.

AJUNTAMENT D'ATZENETA DEL MAESTRAT

L'Ajuntament d' Atzeneta del Maestrat, davant de la situació d' emergència pel Coronavirus, habilitarà, a partir del dilluns, un servei perquè la gent major i col·lectius vulnerables no hagen d' eixir de casa per a fer la compra, anar a la farmàcia o qualsevol altra necessitat.

Les persones interessades hauran de **cridar al 644064519**

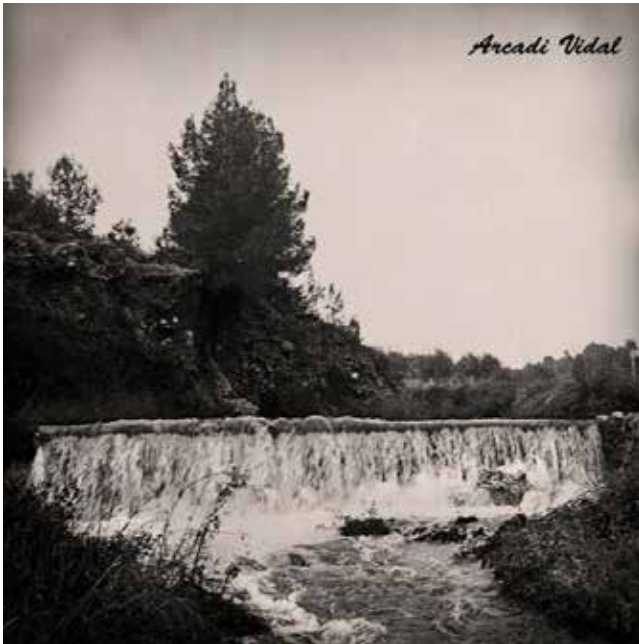
i seran ateses.

POESIA VISUAL DE L'ÚLTIM TEMPORAL

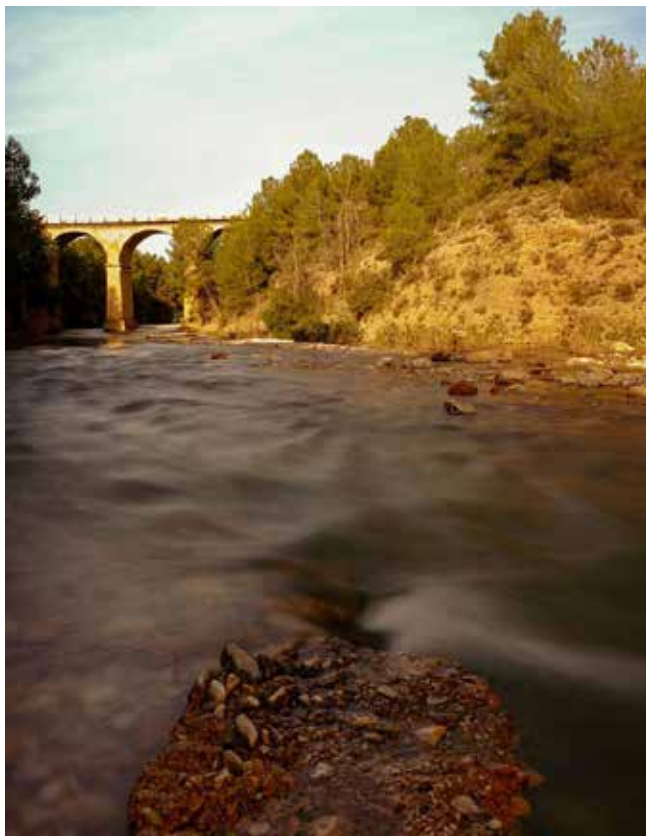
Com a Glòria es va anomenar el temporal de gener que va obsequiar el nostre terme municipal amb aigües i neus. Melchor Rovira sintetitza els aspectes meteorològics en la seua secció habitual, però en aquesta deixem constància visual de l'amable que és l'aigua als ulls de tres fotògrafs locals (Arcadi Vidal, Rafael Gil i Paco Esteller).

8 DE MARÇ, DIA INTERNACIONAL DE LA DONA

Lucia Bellés

El 8 de Març, Dia Internacional de la Dona, és una data que se celebra a tot el món, des de 1978, arran d'una proposta de l'Assemblea General de l'ONU, per recordar a les que van ser les pioneres en la demanda per la igualtat de drets i oportunitats.

Quatre fites marquen aquest dia: la marxa de centenars de dones a Nova York contra els baixos salaris i les condicions inhumanes del treball (1857), la Conferència Internacional de Dones a Dinamarca (1910), la mort de més de 140 dones immigrants en una fàbrica de Boston (1911) i la declaració de vaga de les dones russes en demanda de "pa i pau" enfront de la primera guerra mundial (1913).

Des d'aquests primers anys, el Dia Internacional de la Dona ha adquirit una nova dimensió mundial per a les dones dels països desenvolupats i en desenvolupament.

El creixent moviment internacional de la dona, reforçat per les Nacions Unides mitjançant quatre conferències mundials sobre la dona, ha con-

tribuit al fet que la commemoració siga un punt de convergència de les activitats coordinades a favor dels drets de la dona i la seva participació en la vida política i econòmica.

El 16 de desembre de 1977 l'Assemblea General va convidar a tots els Estats al fet que proclamessin, d'acord amb les seves tradicions històriques i costums nacionals, un dia de l'any com a Dia de les Nacions Unides per als Drets de la Dona i la Pau Internacional.

Es va exhortar als Estats al fet que continuessen contribuint a crear condicions favorables per a l'eliminació de la discriminació contra la dona i per a la seva plena participació en el procés de desenvolupament social.

Aquesta decisió es va adoptar amb motiu de l'Any Internacional de la Dona (1975) i del Decenni de les Nacions Unides per a la Dona (1976-1985), tots dos proclamats per l'Assemblea. En 1975, Any Internacional de la Dona, les Nacions Unides van començar a observar el Dia Internacional de la Dona (8 de març).

En el seu missatge del Dia el 8 de març de 1996, el Secretari General va dir:

"Conjuminem els nostres esforços per posar fi a la discriminació per motius de gènere, quan vullga i on vullga que esta ocórrega. Cal que tota la humanitat... tinga plenes facultats per aportar la seua contribució al desenvolupament de la societat i l'avançament de la civilització."

Des de l'Ajuntament d'Atzeneta, per tal d'aportar el nostre gra d'arena a aquesta defensa global de la igualtat entre dones i homes, fa més de dos anys que vam encetar la iniciativa OBJECTIU VIOLETA.

S'han dut a terme xerrades, tallers, exposicions, concentracions... i moltes activitats més, sempre amb l'afany de promocionar i defensar la igualtat de gènere.

En aquesta ocasió, per tal de commemorar el 8 de març, s'han dut a terme aquestes activitats:

Teatre "La mujer sola"

Una dona envoltada d'electrodomèstics i soroll però buida de llibertat, parla amb la seua veïna des de la finestra. La "mujer sola" és una dona marginada, utilitzada i reprimida pel seu marit i altres membres de la família. Com a resultat, està

acostumada a la soledat acompanyada només per la ràdio, el reproductor de discos i la televisió.

Maria, que porta més d'un mes tancada a casa, li relata a una altra dona recentment arribada al barri, enmig del riure i el plor, el perquè de la seua situació. Troba en la seua nova veïna una forma d'expressió.

Xerrada "Micromasclismes i mites de gènere"

Des del Centre Dona de Sogorb, ens han presentat el recurs: què és el Centre Dona i com es treballa des d'aquest, en primer lloc.

Tot seguit, han tractat els conceptes més bàsics des de la perspectiva de gènere i aquelles situacions que, tot i que aparentar ser neutres, comporten desigualtats entre dones i homes, discriminatòries per a les primeres.

Contacontes "Sylvia Earle" (Cicle de Contacontes de la Biblioteca)

Sylvia Earle és també coneguda com "La 1a heroïna del planeta" o "La dama de les profundis

LA MUJER SOLA
De Darío Fo y Franca Rame

... ¿Y sabe lo mejor de todo? Que no me daba nada, nada de vergüenza...

CON: ANA PLAZA

DISSABTE, 29 DE FEBRER
A LES 19:00 H.
AL LOCAL POLIVALENT

Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

Partit d'Estado

OBJECTIU VIOLETA

8M - DIA INTERNACIONAL DE LA DONA

Dijous, 5 de març de 2020,
a les 11:30h. a la Casa de Cultura:

XERRADA
**MICROMASCLISMES
I MITES DE GÈNERE**

A càrrec del Centre Dona de Sogorb

OBJECTIU VIOLETA

Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

tats". Des de ben menuda va decidir que volia ser botànica i amb el temps s'ha convertit en una gran exploradora, biòloga marina, investigadora i divulgadora de la gran importància dels oceans.

Amb aquesta història, els xiquets i xiquetes van poder conèixer un referent femení en un àmbit majoritàriament representat per homes.

Concentració i Marxa per la dona 2020.

Ja és la tercera edició de la Marxa per la dona, i

cada vegada acull a més persones.

Després d'atendre la lectura del manifest i recollir l'obsequi commemoratiu d'aquest any, una botella reutilitzable, els i les participants van fer una caminada d'un sis quilòmetres amb una parada a meitat camí on l'Ajuntament va oferir begudes.

Una activitat on es va combinar l'esport amb la reivindicació feminista, i es va mostrar, una vegada més, que som un poble unit i compromès amb la igualtat de gènere.

CICLE DE CONTACONTES DE LA BIBLIOTECA

Contaclown presenta:
"Sylvia Earle"

DISSABTE 7 DE MARÇ - 12:00 BIBLIOTECA MUNICIPAL D'ATZENETA DEL MAESTRAT

Sylvia Earle és també coneguda com "La 1ª heroïna del planeta" o "La dama de les profunditats". Desde ben menuda va decidir que volia ser botànica i amb el temps s'ha convertit en una gran exploradora, biòloga marina, investigadora i divulgadora de la gran importància dels oceans. Coneixerem la seua història, perquè son importants els oceans, que és la bioluminescència i com va arribar fins i tot a ser inventora.
" Sense aigua no hi ha vida, sense blau no hi ha verd" S.Earle

ORGANITZA: COL·LABORA: SEGUeix-NOS:

Atzeneta del Maestrat
7 de març de 2020

16:00 h. A la Font

> Concentració + lectura del manifest.
> Marxa per la dona 2020.

Organitzat per la Comissió Cultural d'Atzeneta del Maestrat
amb el suport de l'Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

8 DE MARÇ
DIA INTERNACIONAL DE LA DONA

DES DEL MOLÍ DEL OLÍ

Arturo Monfort

Una vegada acabada totalment la campanya, des del molí de l'oli volem compartir amb tots el que ha sigut aquesta campanya 2019/20.

En primer lloc donar compte de la renovació en la junta directiva aprovada en la última assemblea general, a la que van deixar de pertànyer Pepe Monfort, Paco Barreda i Ramon Barberà als que agraïm enormement la seua desinteressada i ben profitosa tasca, deixant un molí amb tots els préstecs pagats i amb liquidesa econòmica.

Els nous integrants de la junta són Ximo Roig, com a president, Amadeo Escrich, Recadero Barberà, i segueixen de vocals, Tere Silvestre, Vicent Escrig, Antonio Peñalver i Javier Ahicart.

En quant a la producció de la campanya, les dades són les següents:

kg. oliva molturats:	620.469	213.363 (2018/2019)	849.888 (2017/2018)
litres oli produïts:	105.202	29.130 (2018/2019)	157.611 (2017/2018)
rendiment mitjà:	16,96%		
litres retirats socis:	92.715		

Com a novetats de la campanya en el funcionament tenim les següents:

- Degut al baix preu de l'oli, totes les "orujares" es van ficar d'acord, i per primera vegada no van arrebregar "l'orujo" debades sino que van ficar una tarifa de 6 € cada 1000 kg, el que vol dir, uns 150 € per camió, i advertint que encara així no guanyaven res, i que ja veurem l'any següent.
- L'any 2018 es va comprar una centrífuga, que encara ser de segona mà, està molt bé. Es va comprar perquè hi havien dos al molí que van deixar de funcionar a la vegada degut a la seva antiguitat.
- Aquest any 2019, s'ha comprat un filtre nou, de neteja automàtica, i de major capacitat de filtració, que ja està pagat també, i que ha reduït les hores que li havíem de dedicar.
- Es va millorar la tolva d'entrada d'olives per facilitar la descarga dels remolcs.
- Donar compte a tots que per qüestions legals caldrà substituint la cinta que puja les olives de la despalilladora a la bàscula, substituïnd-la per un altra de'us alimentari.

CENTRÍFUGA NOVA EN FUNCIONAMENT

En quant a l'oli produït en la campanya, va eixir un oli extra verge, molt semblant en qualitat al de la campanya anterior, encara que inferior al de la campanya 2017/18, que va ser d'excel·lent qualitat.

L'oli d'enguany, en quant als anàlisi químic va donar una acidesa mitjana de 0,35 graus, i uns paràmetres correctes de peròxids, refractància i esters etílics.

En quant al panell de cata, van donar uns valors mitjans en fruitat (aroma), i en amargs i picants (sabor), amb notes de poma verda i ametlla.

També hi hauria que fer notar, dos resultats negatius en els anàlisis, van ser dos positius, encara que en quantitats molt per baix del límit mínim recomanat, en ferro i en tebuconazol, una substància utilitzada en la polvorització de les oliveres. Per subsanar el positiu en ferro caldrà fer alguna cosa en les tolves de recepció que es vorà en els pròxims dies. En quant al positiu en tebuconazol, hem de recordar a tots que cada substància té un plaç de supressió indicat en la etiqueta i del qual ens informen al comprarlo, que hi ha que complir escrupolosament.

Res més, esperem que el preu millore, i a vore si l'any que ve tornem a tindre olives.

Des de l'Oficina de Turisme

Lucía Bellés

XXII EDICIÓ DE L'ENQUESTA TOURIST INFO

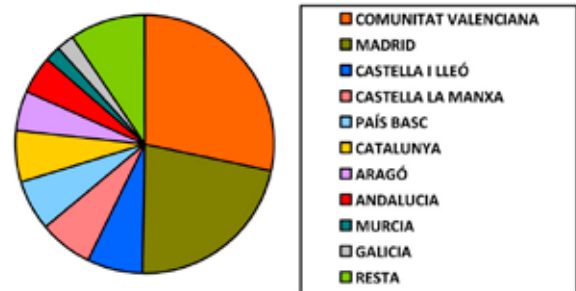
ESTIU 2019

Cada any, durant el període de màxima afluència de visitants a la Comunitat Valenciana (juliol, agost i primera quinzena de setembre) es du a terme una enquesta general, en la que participen totes les Oficines de Turisme incloses en la Xarxa Tourist Info, amb l'objectiu de conèixer el perfil de les persones que ens visiten i d'avaluar el treball dut a terme.

Per a la darrera edició, la primera en què ha participat la Tourist Info d'Atzeneta, s'han dut a terme 6.861 qüestionaris des de les 130 oficines participants, que han permès obtenir dades més que suficients per a l'elaboració d'un informe exhaustiu.

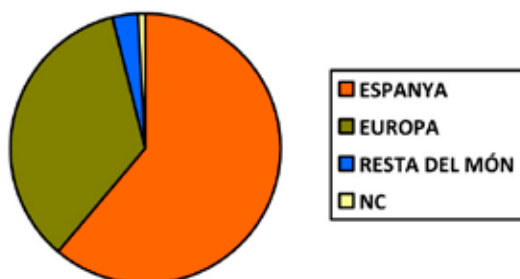
A mode de curiositat, tot seguit mostrem algunes de les dades obtingudes:

PROCEDÈNCIES NACIONALS

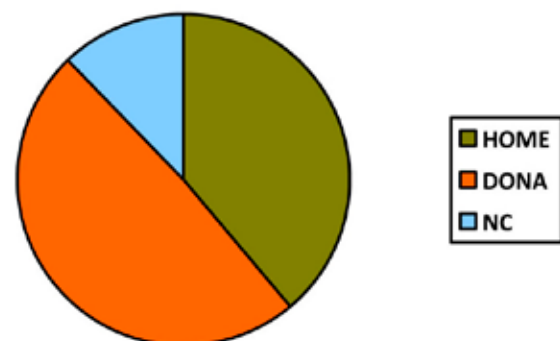
Dintre de l'Estat Espanyol, els i les turistes procedeixen, majoritàriament, de la mateixa Comunitat Valenciana (28,4 %) i la Comunitat de Madrid (21,7%).

NACIONALITAT

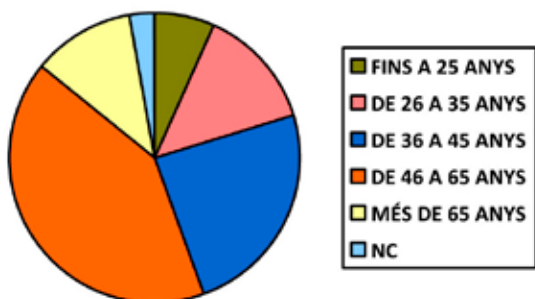
De les 6.861 persones que ens han visitat, i respost a aquesta qüestió, 4.199 són de nacionalitat espanyola, 2.401 europees i 206 de la resta del món.

SEXE

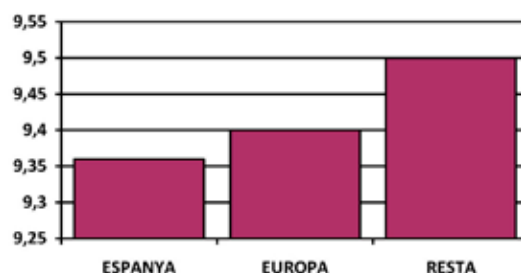
En quant al sexe, tenim 3.348 dones i 2.676 homes.

EDAT

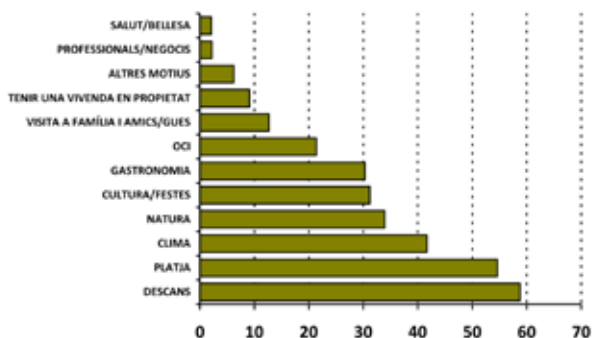
La majoria de les persones que ens visiten (52,6 %) tenen més de 45 anys.

SATISFACCIÓ

Sent 0 la puntuació més baixa i 10 la més alta, la mitjana del total de persones enquestades és de 9,38 punts, i, tot i que les diferències no són molt notables, veiem que són els i les turistes estrangers qui més satisfacció mostren amb la Comunitat Valenciana com a destí turístic.

MOTIU DE LA VISITA

Tot i que els motius de visita són ben diversos, destaquen el descans, la platja i el clima com els més apreciats.

Els nostres esportistes

Diego Marín

Amb ell es va inaugurar la dinastia

Juanma Velasco

Diego és un d'eixos éssers sense enemics, fins i tot es podria dir que sense rivals malgrat la seua multiplicitat competitiva. Malgrat la seua encara esplèndida maduresa activa ja és un clàssic, una figura que no sols sobreviu, sinó que continua sobreeixint després de més de vint-i-cinc anys a la pinacoteca provincial de la tracció a dues cames.

Ell continua sent un referent, un exemple, una icona local i més enllà. Les seues cames no semblen acusar el pes dels lustres i mantenen to i marques. Va haver-hi un temps que no podia baixar de 30 m en la carrera del Castell, ningú ho podria creure hui dia. Que aprofundisca ell amb ell mateix.

NOM: Diego Marín Fabra

EDAT: 42 anys

ESPORT: futbol i córrer

DISCIPLINA: curses per muntanya

EQUIP: UD Atzeneta i CM At-Zenet

ANY D'INICIACIÓ: Des de ben menut sempre em va agradar practicar esport.

MOTIU DE L'INICIACIÓ: En quant al futbol, sí que tinc un gran record de quan vam fer equip fa 26 anys, al cap davant Arturo, Vicent, Alejandro, Rufino, Leo, Fernando, Víctor, Santi, Toni, Mano, Juanma, Pere, ... i Aniceto, així com la junta directiva.

Pel que fa a córrer, no recorde un motiu, ni una data ni un fet en concret, sols que ens agrada practicar esport, sentir-te agust amb el que fas i gaudir d'eixos moments. La proba més emblemàtica i que més m'ha marcat és el Castell, i la vaig córrer crec a l'any 1992

per primera vegada.

FACILITATS FAMILIARS: Totes. Els meus pares, germans i filles sempre m'han ajudat amb tot.

HORES D'ENTRENAMENT SETMANAL: Ara mateix estic "parat", com se sol dir en l'argot nostre, ja que tinc una sèrie de problemes musculars (a més de disposar de poc de temps per a entrenar), i per tant isc 2 o 3 dies a córrer (menys d'1 hora), i faig 2 hores de bici de carretera el cap de setmana.

Quan portava un entrenament més reglat, podia entrenar unes 10 hores setmanals.

HÀBITS DE VIDA: El fet de marcar-te un ob-

jectiu, un repte, una cursa, una competició fa que t'organitzes els dies de manera que pugues preparar-te per assolir-lo.

Si et prepares una marató de muntanya, saps que és molt complicat traure hores entre setmana, per tant et planifiques els caps de setmana per a poder realitzar les tirades llargues de 2 o 3 hores que no tens possibilitat de practicar entre setmana.

Al final agafes uns hàbits, ja no sols de càrrega d'entrenaments, sinó també alimentaris, que et porten a un estil de vida més saludable que el que portaves abans.

El descans també forma part de l'entrenament, com se sol dir, i serà el teu cos el que et marque el descans.

MILLORS MARQUES: Al 2010 vaig fer la meua primera marató d'asfalt, i del que estic molt orgullós, amb una marca de 2h50'.

També destacaria les marques de les 2 primeres MiMs que vaig fer, a l'any 2011 i 2014, amb temps de 5h50' i 5h36' cadascuna.

I com no, les dues marques per baix de 29' al castell també són molt importants.

TÍ TOLS I ALTRES GUARDONS: No tinc cap títol, i no em fa falta.

VALORS QUE ET PROCURAL'ESPORT:

L'esport ens transmet multitud de valors positius que ens fan créixer com a persones: compromís, treball, esforç, respecte, disciplina, perseverança, superació, entre altres. En el cas de la meua etapa a l'UD Atzeneta vaig estar dels 17 anys fins als 32 (crec...) jugant a futbol al meu poble, i això em va aportar valors essencials no sols per al futbol, sinó per a la vida com a persona: amistat, companyerisme, solidaritat, humilitat, ... i a més, conèixer a altres joves d'edats (els primers anys majors) i després inferiors que d'altra banda mai haguera conegut i que han seguit sent companys i amics. D'altra banda, en el meu cas, practicar esport a la muntanya em va ajudar molt, i va ser un mitjà per a retrobar-me amb mi mateix i aprendre a valorar-me.

DARRERA COMPETICIÓ: La meua darre-

ra competició va ser la maratón de València, amb una marca de 2h45', però que no haguera degut acabar, ja que vaig tindre problemes musculars, i porte més de 3 mesos intentant recuperar-me.

REPTES DE FUTUR: Recuperar-me i poder gaudir de la muntanya que tant ens agrada, però, no perquè tinga ganes de tornar a competir en curses (que també m'agradaria tornar a assaborir), sinó per a poder tornar a compartir moments amb amics meus pujant al Marinet, al Penyagolosa, o a l'Andrava, i recorre de nou eixe GR-33 i les sendes i pistes d'aquest terme municipal que tant estimem.

FINS A QUAN?: Fins que el cos ens deixi, no?

Les rutes saludables

Aroa Centelles

Recentment i degut a la importància i els beneficis que aporta l'esport en la vida diària de les persones, s'ha iniciat una nova proposta al nostre poble: "Les rutes saludables".

Els objectius fonamentals d'aquesta iniciativa han sigut aconseguir que la gent del poble gaudisca i valore el paisatge que tenim al nostre voltant al mateix temps que se'ls incentiva a practicar esport i a sociabilitzar-se amb la gent del propi poble.

Destacar que la primera ruta que es va dur a terme va ser la pujada al Bovalar, una ruta d'uns 8 km on vam poder gaudir de la Serra del Bovalar i des del seu cim, a 636 metres, vam poder contemplar unes grans vistes de gran part del terme, amb el nucli urbà, les diferents rambles i al fons les muntanyes presidides pel gegant del Penyagolosa.

Cal destacar que aquesta va ser la primera, però cada quinze dies es programaran rutes diferents depenent dels gustos de la gent que acudisca a les mateixes, de manera que a poc a poc es vaja coneixent més els voltants del nostre poble a través de l'esport.

Així mateix, si valorem aquestes propostes i participem en elles podrem obrir els ulls i apreciar tant els nostres voltants com la pròpia natura que tenim tan sols a un pas.

Sant Antoni a Atzeneta, com sempre, com cal

Sant Antoni a Atzeneta acostuma a revestir-se d'una suavitat costumista, sense grans multituds visitants, sense tampoc cap acte excessivament vistós que atraga al foraster.

No obstant això, la festa desprèn un sabor a això de sempre, un ratificar-se en el propi, un percebre la idiosincràsia d'Atzeneta que respon, any rere any, acudint a la celebració amb una solemnitat tranquil·la, sabent-se part.

En aquesta edició, Sant Antoni va vindre accentuat d'hivern. A la borrasca que ho reforçava la van batejar com Glòria i encara que va permetre celebrar la matxà, no va ocórrer el mateix amb les corregudes del diumenge que van haver de ser posposades al següent cap de setmana. La figura urbana dels clavaris els va correspondre enguany als veïns de l'avda Sant Isidre, nombrosos per ser el carrer un dels més poblats d' Atzeneta, si no el que més. Al seu càrrec van córrer els preparatius, el protagonisme de la processó i la donació col·lectiva de pastissos i prims.

Si Sant Antoni poguera pronunciar-se potser triava Atzeneta per a passar la seua vellesa perquè encara que sense grans parenceries amb el foc, li guarden aqueix respecte assossegat que els pobles de bé guarden als sants de bé.

La recopilació fotogràfica de moments vol recollir l'essència de la festa.

13 photos

Arcadi Vidal

Gent d'ací

Arcadio Vidal Sales Elocuencia en la mirada

Juanma Velasco

Uno conoce al personaje que protagoniza esta sección desde que tiene registro de memoria y aunque no se lo confesé durante nuestro encuentro, hasta que tuve una edad indeterminada, su mera presencia me causaba algo más que respeto. Su voz prieta, ampliamente masculina, su habla certera, su aguijón verbal presto para percutir sobre el débil, su aparente ausencia de filtros me provocaban un complejo de inferioridad cuando coincidía con él porque siempre pa-

recía poseer la respuesta precisa, resolutive, sin trastabillarse, incontenible en la transmisión de su pensamiento; ahora los planos se han igualado y la deriva de la vida nos ha ido igualando en lo ideológico y le profeso uno de esos afectos terruñeros que entiendo recíproco.

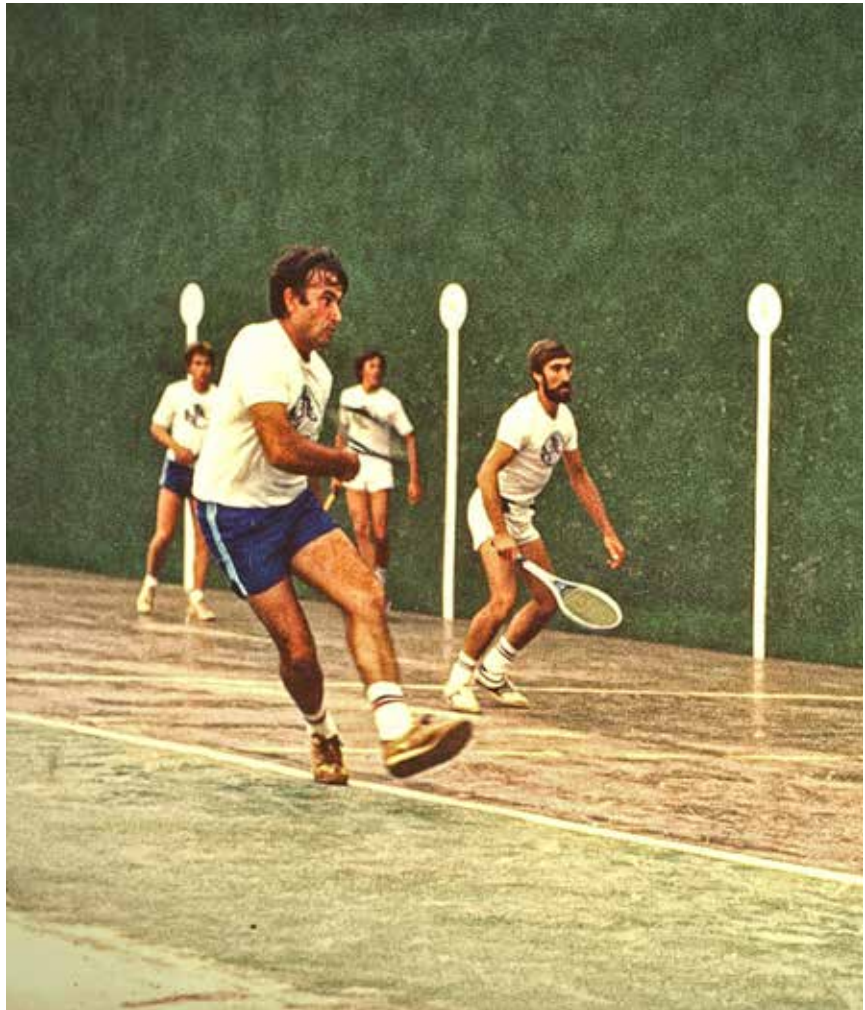
Conversamos frente al mar; principia marzo y pese a que todavía ramonea el invierno, la mañana se muestra conciliadora en lo atmosférico. Pese a haber nacido, crecido y

conservado en el secano de Atzeneta del Maestrat, sin paréntesis residenciales en otras latitudes, Arcadio Vidal Sales confiesa sentirse confortado con el mar, renuente a su arena y a su masificación, pero cómodo con su condición de sedante y hoy testigo. Como suele, no existe guion, ni notas, ni menos grabadora, lo dejo fluir y fluye, conocedor de su propensión a la verborrea como admite que le hace saber no pocas veces Paquita, su mujer.

No habrá sesión de fotos, no osaría, por su condición de algo más que aficionado a la fotografía y por sentido de la oportunidad. Extraer el móvil y perpetrarle media docena de fotos constituiría una estupidez por mi parte y aunque siguen siendo inevitables, intento reducir su número.

Se conserva lozano de apariencia pese a sus 74 años y se lo hago saber. Se sigue gustando ante el espejo pese a que admitirá más adelante que sintió como la degradación se volvía más manifiesta cruzados los setenta, cuando comenzaron algunos dolores articulares que, sin restarle movilidad, le impidieron desempeñar algunas actividades que había practicado desde siempre y dejó, entre otros asuntos físicos, de cortar su propia leña. Sin embargo, franco como suele, como le recuerdo, inmensamente directo en su lenguaje, enfatiza que todavía conserva y practica la doctrina del inconformismo.

Confiesa que ha vivido y vive, pleno, aunque divide su vida en dos fases. Una primera de penurias, de endogamia geográfica, de escasez de recursos que contempla desde su nacimiento en 1945 hasta su matrimonio en 1972. Años de evolucionar con lo que había, con lo que iba dejando la "fusteria de Tenensio", que así era conocido en Atzene-

ta, Antonio Terencio Vidal, progenitor de un Arcadio que no solo perdió a su madre a los ocho años, sino que fue él quien tuvo el mal azar de encontrarla sin vida en su propio cuarto de baño con apenas 44 años. Adopta un aire de melancolía cuando reconoce que su pérdida marcó, quizá de un modo subconsciente, su carácter; que con seguridad le desencadenó una epidemia de rebeldía adolescente que timbró su carácter con un extra de resolución inconformista, con una película de disidencia con lo establecido, con un anticlericalismo confeso y militante y con una inclinación al progresismo que conserva sin traza alguna de debilidad llegado al estadio de la edad madura.

Esa prematura inclinación a la indisciplina, a la no aceptación del mundo con el que se iba topando espoleó su interés por adquirir otros conocimientos distintos a los que el tardofranquismo y la primera época tras la muerte del dictador imponían para preservar la domesticación social. Fruto de sus viajes a

débil venta de muebles con la que su padre complementaba las labores de carpintería. Mobles Vidal comenzaba su andadura y con el tiempo, el empuje y la personalidad negociadora de Arcadio, se convertía en un referente, incluso provincial, en el comercio de muebles

Castelló, empleado en el negocio familiar, para adquirir maderas y derivados, entabló relación con Domingo Ares, propietario de una céntrica librería castellonense que le suministraba, en la trastienda, material cultural reaccionario. De ese modo clandestino leyó a Marx, a Engels y a otros tenidos por el establishment como malditos; se familiarizó con versiones no oficialistas de la Guerra Civil y así, a fuerza de regalarse cultura fue adquiriendo, motu proprio, la que las circunstancias deterministas y la escasa consistencia del sistema educativo de los años cincuenta le negaron, pese a que estudió, por libre y con brillantez en las calificaciones, el bachiller en un tiempo donde la escolarización obligatoria finalizaba a los 12 años.

Manifiesta que sigue leyendo, a diario; que consume una novela o ensayo por semana, que la lectura forma parte de su rutina diaria y admite, sin tapujos, que se considera más leído que incluso culto.

Su matrimonio resultó ser un punto de inflexión en su itinerario, pero no fue hasta 1975, en coincidencia con el fin del franquismo, sin otra premeditación que prosperar, y como entendía que no podía seguir percibiendo un salario familiar por ejercer de carpintero, cuando se arriesgó en lo empresarial y dio consistencia y estructura a la

durante tres décadas.

La firma llegó a contar hasta con ocho trabajadores y fue ampliando, con los años, superficie, catálogo, alcance y notoriedad. Se jacta Arcadio de no haber necesitado apenas de crédito, de pagar a los proveedores a tocateja, de no endeudarse para adquirir stock, de haber desarrollado una capacidad para obtener el mejor producto al mejor precio fruto, precisamente, de su fama de buen pagador que exhibía a menudo, con una táctica más que flagrante que consistía (para mi carcajada sorpresiva) en depositar durante la negociación, un fajo de las entonces pesetas sobre la mesa de su proveedor hasta que lo magnético del dinero físico iba minando las posiciones de partida de su interlocutor hasta verse encelado por la oferta que el atzenetí le proponía.

Tiempos de esplendor, de plenitud, de expansión, de acumular horas de trabajo, de exigencia física, de viajes laborales y de ocio, de hijas, de multiplicar los escenarios, de ampliación de horizontes, bagaje, amistades y posesiones; tiempos de amasar vida y prestaciones, de ser y de estar, de saberse y hacerse saber, de mostrarse a sí mismo que la determinación y la autoestima constituyen los dos pilares esenciales para conjugar el

verbo crecer.

Relata que vivía holgado, que el cansancio era algo propio de los demás, que se fue resarcido de todo aquello que su infancia, adolescencia y primera juventud le había negado, que Paquita y él primero y después con Gema e Inés, recorrieron España y parte de Europa en los periodos en que Mobles Vidal bajaba vacacionalmente la persiana.

Tiempos igualmente de proyectarse en lo deportivo, con el frontenis como deporte de cabecera -una vez convencido de su nulidad técnica para con el fútbol-, y que le sirvió para establecer nuevos nexos de amistad derivados de la práctica de un deporte que no tuvo instalaciones en Atzeneta hasta 1981, pero en el que Arcadio se había iniciado ya dos años antes. Considera que tenía un cierto nivel, siempre en el contexto de deportista aficionado, porque contaba con toque, resistencia, picardía y una mala leche en la cancha que se transformaba en afectividad fuera de ella. Rememora los afers de las partidas en Vinaròs, con el marisco (y el vino, eso lo calla), presidiendo la gastronomía.

Tiempos asimismo de incrementarse en la fotografía, otra de sus grandes proyecciones personales. De la mano de Manolo Tirado (a quien conoció en el servicio militar y a quien considera como hermano), que le inculcó una querencia hacía los objetivos, hacia la

luz, hacia la mirada que lo ha convertido en una autoridad fotográfica local que sostiene activamente integrado en la Agrupación Fotográfica Sarthou Carreres de Vila Real, otro de sus viveros de amigos con los que una vez al mes previa convocatoria, y alguna más a título personal, departe de calidades fotográficas y de la propia vida.

Afirma sentirse satisfecho, sin exceso de orgullo porque manifiesta que no tiene voluntad de pasar a la historia, de la reciente obra que ha editado la Cooperativa de Atzeneta con motivo de su 75 aniversario, titulada Atzeneta del Maestrat en imatges, una recopilación de la memoria visual de Atzeneta a través de 90 instantáneas suyas con textos de Miguel Ángel Moliner en las que se evidencia, además de la destreza técnica de Arcadio, sobre todo esa mirada innata para entrever una foto donde parece no haberla, sin olvidar esa añadidura de su perenne compromiso emocional con su pueblo y el suyo.

Pero llegó 2006 y ese comandante invisible que rige los destinos, mandó parar. El cuerpo comenzó a enviar señales de alerta, de fatiga, a comportarse desordenado, con-

fuso. Primero advino la incertidumbre diagnóstica con una larga travesía facultativa que acabó en Barcelona donde una especialista le confirmó, tan solo mediante la palpación, que su bazo estaba tumorado. Y con esa premisa le acabaron confirmado en Castelló que era una leucemia no del todo siniestra en su variedad, la que le provocaba aquel deterioro progresivo. Días paradójicos de derrumbe y fortaleza, de adelgazar de más, de percibir la fuga de todos los apetitos, de dejar sorprendidos a los médicos por una asimilación sobrenatural de tratamientos tan agresivos, sin apenas efectos secundarios; esa quimioterapia que a otros derrengaba no producía en Arcadio efecto colateral alguno.

Días aquellos de replanteamientos, de ceder el negocio a su hija Inés, de abandonar el activismo laboral que tanto había engrosado las arcas vitales de Arcadio. Mobles Vidal quedaba sin su promotor original y en coincidencia el enfoque renovador de la sucesora con la desmesura de una crisis que hizo despeñarse un sinnúmero de negocios familiares y no tanto, Mobles Vidal acabó

por languidecer primero y desaparecer después. Y se le manifiesta a su fundador mientras lo evoca, un esbozo de nostalgia.

En 2011, la enfermedad que creía desterrada de su imaginario fisiológico reapareció, pero de nuevo la insólita capacidad de Arcadio para aceptar un tratamiento químico personalizado y su más que notable buena genética sometieron al mal hasta convertirlo en memoria, en ese obstáculo que lo apeó de su modus vivendi profesional, pero no de la vida.

Sin atisbo de dramatizar, contabiliza que, de una veintena de paisanos aquejados de su mismo mal, solo dos continúan vivos y su excepción no la atribuye a una fe que jamás tuvo y que no necesitó ni incluso en los tragos más amagos del proceso, sino a un azar genético indeterminado y a un sistema de salud público para el que solo guarda parabienes.

Confiesa no temer a la muerte en modo alguno, ni siquiera a la enfermedad, que asumirá ambas sin conflictos personales, a sabiendas de que es la muerte la que regula los ritmos de la propia vida, a sabiendas también de

que es inexorable en todas las especies y aprovecha para sostener sin asomo alguno de hipocresía que su vida no es más importante, en términos cosmogónicos, que la de cualquier perro. Incide no pocas veces a lo largo de la conversación en lo nutrida

de su nómina de amigos y amigas, un estamento emocional que, junto con el de la familia, considera imprescindible para obtener lo más aproximado a la felicidad que esta existencia, pese a todo penosa en su concepción, permite.

Amigos de multitud de círculos, de los eternos de Atzeneta, de la fotografía, de su etapa laboral, de su época deportiva, amigos que cultiva, que abona y que conserva con esa vehemencia afectuosa que se sigue produciendo tan precisa, tan pronta con la palabra como cuando me intimidaba, aunque en estos momentos de su transcurso el habla se vea dificultada levemente por una falta de dientes que está en tránsito de corregir, pero que no le preocupa lo más mínimo a efectos estéticos, hasta el punto de desestimar la provisionalidad de los que le ofrecía su dentista.

Su rutina diaria es eso, rutinaria, pero variada. Ingresa en Facebook recién levantado, tras ducharse y afeitarse religiosamente (aunque la expresión constituya, aplicada en Arcadio, un sarcasmo), lee, escucha esa música omnipresente que siempre le acompaña y de la que entresaca y entroniza a Leonard Cohen, a Serrat, a Eric Clapton, a Jacques Brel y a Beethoven; de parte a diario en el bar, pa-

sea, de habitual con Paquita; se informa en medios progresistas en su línea editorial y se refugia, ya vespertino avanzado, en la televisión para culminar la jornada.

Casi fusionado con Atzeneta, Arcadio es merecedor sobremanera del título de esta sección, porque no solo es d'ací, sino que exhibe con convicción las bondades de vivir en un pueblo como Atzeneta al que ahora gobiernan, según sus palabras casi literales, gentes que miran de frente a los ojos de la propia gente, que toman decisiones y que guardan un anonimato político que incrementa su eficacia municipal y que les granjea un extra de autoridad per se y no porque la luzcan en la solapa, juicio que le verbalizo que comparto.

Avanza la mañana con un tranco imperceptible; la locuacidad de Arcadio, el compendio de una vida tan sólida en apenas noventa minutos, le procura una impuntualidad con el odontólogo que tiene el encargo de restaurarle la boca.

-Esperará, por la pasta que le trae.

Quizá dijera "cuenta", quizá no. Y paga los cafés con una generosidad atávica. El mar sigue encalmado, reparador; ondea la bandera incolora de lo apacible mientras su dentista aguarda.

Des de la UJI

L'ASSOCIACIÓ D'EMPRESES I TREBALLADORS AUTÒNOMS DE PENYAGOLOSA

Miguel Ángel Moliner

El dia 19 de febrer de 2020 es va fer una reunió amb les empreses i els treballadors i treballadores autònoms d'Atzeneta del Maestrat, Benafigos, Vistabella del Maestrat i Xodos per tal de proposar la constitució d'una associació que promoga el desenvolupament econòmic de la Mancomunitat. A la reunió, que es va celebrar a la Casa de la Cultura d'Atzeneta, hi van assistir més de 40 persones que es van mostrar a favor del projecte.

La pregunta que potser us fareu és per què val una associació d'empresaris al món rural. Permeteu que us done la meua opinió.

El despoblament és un problema que es va iniciar en la dècada dels seixanta amb una política activa dels governs de Franco que concentrava la població en àrees urbanes i litorals, en què es va construir grans infraestructures i es va bonificar la instal·lació d'indústries i d'empreses. La gent dels pobles va haver d'emigrar per a aconseguir un major nivell de benestar. Des d'aleshores, no s'ha rectificat aquesta política i no hi ha hagut cap incentiu per a retenir la gent al món rural, malgrat la transició al règim democràtic iniciada el 1978. A poc a poc, els pobles s'han anat buidant i la seua gent ha acabat creient que són ciutadans de segona classe, que no tenen dret ni a protestar. Hem assumit que és normal que desaparegueren les escoles rurals, que ens lleven serveis mèdics o que el millor per a la joventut és estudiar i anar-se'n fora. En conseqüència, i malauradament, el procés de despoblament d'aquests seixanta anys no ha sigut natural,

sinó que ha estat provocat per les polítiques públiques que han originat un èxode des del món rural. Altres països, com França, han implantat polítiques actives que afavoreixen la ruralitat i, actualment, el despoblament no n'és un problema greu.

Des del moviment de la Nova Ruralitat, format per gent molt diversa de les comarques de l'interior centre-nord de la província de Castelló, reivindiquem el dret de ciutadania. És a dir, la Constitució ens garanteix els mateixos serveis públics a tots els ciutadans i ciutadanes independentment d'on vivim. És obligació de l'Estat (govern central, autonòmic i provincial) garantir la mateixa qualitat en els serveis públics d'ensenyament, de sanitat, i de caràcter social, d'acord amb el mandat constitucional. Per això, cal reivindicar una major inversió pública en el món rural amb l'objectiu d'equilibrar el nivell dels serveis públics i equiparar-los al que reben els ciutadans urbans.

La Nova Ruralitat també reivindica un trac-

te diferent cap al món rural, el mateix que ha rebut la costa en els últims seixanta anys. Això implica una legislació diferent, més positiva per als pobles, i una fiscalitat bonificada cap a les empreses i persones que decideixen desenvolupar el seu projecte vital al món rural. Quan a Sagunt es va produir la reconversió industrial, es va posar en marxa un programa d'incentius i de reindustrialització (Ley 27/1984, de 26 de julio, sobre reconversión y reindustrialización) i, en canvi, al món rural mai no hem tingut res de semblant. Per què?

La Nova Ruralitat també reivindica l'orgull de ser de poble. Durant molts anys ser de poble era sinònim d'ignorant ("paleta") o de ciutadà de segona classe. I això no ens ho hem de creure. Ens hem de sentir orgullosos del que som i hem de mostrar l'orgull pels nostres orígens. Això suposa que parlem positivament dels nostres municipis allà on anem, en lloc d'estar contínuament exposant la part negativa i plorant per allò que ens manca. Si volem que vinga a viure-hi gent de fora (de fet, hi ha gent a la qual agradaria) cal fer-ne una venda positiva, mostrant tot el que tenim de bo, sense deixar de reivindicar allò que ens falta en els fòrums on calga, evidentment.

Finalment, des de la Nova Ruralitat pensem que, tot i l'estat d'opinió positiva que s'ha generat en els últims anys en què el despoblament està en l'agenda dels polítics i dels mitjans de comunicació, hem de ser nosaltres, la gent que vivim als pobles, els que ens hem d'organitzar i traure les castanyes del foc.

Per tots aquests motius naix l'Associació d'Empreses i Treballadors Autònoms de Penyalosa (AETAP). L'economia va ser la causa del despoblament i, per revertir-lo, caldrà treballar per a crear negocis i ocupació. Eixe és el principal objectiu: impulsar el desenvolupament econòmic dels nostres pobles des de la iniciativa privada. A més a més, però, hi ha altres objectius no menys importants:

- Ser protagonistes de les decisions de tipus legislatiu i fiscal que es decidisquen a València i que ens afecten: volem ser un grup de pressió i negociar les normes i els incentius que ens pertoquen.

- Ajudar als emprenedors i a les emprenedores que vulguen establir un negoci al nostre territori.
- Evitar el tancament dels negocis familiars per falta de relleu generacional: no ens podem permetre que tanque un negoci que ha estat rendible durant molts anys i que ha permés viure a una o més famílies.
- Posar en marxa sessions de formació en noves tecnologies, en gestió i en comercialització per tal de facilitar la rendibilitat dels negocis locals.
- Promocionar la nostra comarca en les zones litorals: en un radi d'un màxim d'hora i mitja en cotxe, tenim més de dos milions de consumidors i consumidores al nostre abast, la qual cosa és una oportunitat per als recursos i les capacitats que tenim al nostre territori.

Ja hi ha més de 70 empreses i de treballadors i treballadores autònoms que s'han adherit a l'associació. La Junta Directiva ha elaborat uns Estatuts que van ser aprovats per l'Assemblea celebrada l'11 de març. Per a ser associat o associada de ple dret només cal ser una empresa o un/a treballador/a autònom/a amb negoci i/o residència a la Mancomunitat de Penyalosa o a qualsevol poble veí.

La composició de la Junta Directiva és:

President: Jorge Marín, Ca Felipo Restaurant de Benafigos.

Vicepresident: Manuel Ahicart, Construccions Manuel Ahicart d'Atzeneta

Secretari: Iban Asensio, Farmàcia de Xodos.
Tresorer: Juan Ramón Salvador, Casa Leonor de Vistabella.

Vocal 1: Raül Villalonga, Aromes del Maestrat/ Sabons Antics d'Atzeneta

Vocal 2: Miguel Ángel Moliner, Universitat Jaume I, Atzeneta.

El despoblament s'ha produït al llarg de 60 anys. Ens faran falta molts anys per revertir-lo i superar-lo, però cal que ens posem a treballar conjuntament amb l'ajuntament, els joves i altres associacions. Als empresaris, els toca promocionar l'economia local i crear llocs de treball, perquè la Mancomunitat de Penyalosa és un lloc per a viure, per a treballar i per a gaudir del temps lliure.

Les associacions parlen

Ames de casa d'Atzeneta

SOPAR DE SANTA ÀGUEDA

El dia 8 de febrer vam celebrar la festa de la nostra patrona, Santa Àgueda, amb un sopar, i un poc de música. Al sopar van assistir unes 100 sòcies. La vetllada va estar molt animada. Es va fer un xicotet homenatge a la sòcia de més edat, que estava en el sopar, que és Consuelo Monfort, a la qual la vam obsequiar amb un detallet per haver complit recentment 90 anys.

Una salutació
LA JUNTA

Societat Musical Santa Cecília d'Atzeneta

DES DE LA BANDA...

La Banda Santa Cecília d'Atzeneta del Maestrat està activa tot l'any; i, encara que durant l'hivern les actuacions són poc comunes, treballem per preparar les de la primavera i l'estiu. No obstant això,enguany hem participat en dos actes «hivernals» –com són el Carnestoltes del poble i la festa de Sant Blai, al carrer homònim de Castelló–, i la música ens ha fet oblidar el fred i el mal temps.

Va ser tot un plaer acompanyar els xiquets i les xiquetes de l'escola d'Atzeneta en el passacarrer que van fer a Carnestoltes.

Mestres i alumnes van posar les disfresses i nosaltres, la música. Així, entre totes i tots, vam crear un ambient festiu i molt agradable que va fer gaudir tots els i les qui ens acompanyaven. Participar en actes així també ens fa sentir que contribuïm en la mesura del possible a forjar el sentiment de poble i no hi ha cap sensació millor que la de sentir que vivim en una localitat viva i amb un veïnat amb ganes.

La nostra segona actuació, com déiem al principi, va ser a la capital, al carrer Sant Blai. Com cada any, hi organitzen un seguit d'actes en honor al seu patró. La música sempre hi està present i, per nosaltres, és també un plaer ser la Banda que els acompanya. Quant a futures actuacions, si la situació fora la normal, ara encararíem les festes de la Magdalena, a Castelló, però l'alerta pel COVID-19 ha obligat les autoritats a cancel·lar –o, millor dit, a postposar– els actes. Per tant, tot i que ens havíem preparat, com tots els anys, per tocar a la desfilada del pregó, a la de les

gaiates..., no ha sigut en va, ja que, en algun moment, podrem celebrar les festes sense córrer cap risc.

Esperem i desitgem que les coses milloren com més aviat millor i, quan ocórrega, allà estarem per amenitzar el públic amb pasdobles i marxes mores. Mentrestant, continuem treballant sense parar de cara a futures actuacions que de ben segur us sorprendran!

U.D. Atzeneta

Salutacions veïnat d'Atzeneta, ja estem de nou al BIM per a contar-vos com està anant l'any del nostre estimat equip.

Si a Nadal comentàvem que havíem arribat en una molt bona posició i que preteníem mantindre'ns en la part de dalt de la classificació, en aquesta ocasió no podem fer altra cosa que lamentar que haja passat el contrari.

Uns dies per mala fortuna, altres per haver tingut una vesprada nefasta, i a voltes simplement perquè quan no ixen les coses, no ixen de cap manera.

En les últimes setmanes vam encadenar diverses derrotes consecutives, però gràcies a que este equip mai llança la toalla i a que més que companys som amics, les últimes jornades pareix que hem aconseguit donar-li la volta a la truita.

A banda dels resultats, el passat disabte 22 de febrer l'UD va organitzar la festa de Carnestoltes del nostre poble, i no podem fer altra cosa que agrair a totes i tots els que van acudir al sopar i a la posterior discomòbil.

També hem de destacar que desafortunadament, en els últims dies, la crisi del Coronavirus s'ha aguditzat greument i per tant, la

Lliga ha quedat aturada de forma indefinida. A més a més, des de l'UD volem enviar ànims a tot el poble d'Atzeneta i estem segur que tots traurem el millor de nosaltres i l'enginy eixirà a relluir per fer més distrets aquestes setmanes.

Per últim, i com sempre, no ens cansem d'agrair a tota l'afició que tant en el nostre Porrejat, com en qualsevol camp que visitem, ens brinden un suport incondicional que enveja qualsevol equip. Fa goig anar pels pobles de la província, mirar a la grada i veure més gent del nostre poble que del rival.

I tancant ja, convidem a tot el poble d'Atzeneta que continueu venint al camp perquè sou el major actiu del poble i el nostre suport més important.

Forta abraçada a tots i totes i "Aúpa Atzeneta!"

Ens contem des del Col·legi

L'ESCOLA A CASA DESPRÉS D'UN TRIMESTRE ENGRESADOR

Aquest no és un BIM normal. Com tots i totes sabreu, hem començat un confinament que, de sobte, ens ha obligat a adaptar-nos urgentment a una situació inèdita. No és fàcil per a cap de les parts implicades i no sabem, a hores d'ara, quins seran els resultats que se n'obtindran. Realitzar l'escola a casa necessita un gran esforç per part de les famílies, de l'alumnat i dels equips docents. Les cases passen a ser aules, de vegades fins i tot de tres alumnes d'edats diferents. Mares i pares que continuen anant a treballar o que es queden a casa però teletreballen i necessiten estar davant un ordinador una bona quantitat d'hores, avis i àvies que s'han de quedar amb els nostres fills perquè no hi ha ningú a casa, mares i pares vinculats a la sanitat que estan fent un esforç diari per ajudar-nos a tots... i així, podríem parlar de la realitat de cada casa. Davant aquest repete l'escola s'ha de reinventar, tothom hem d'aprendre, ajudar-nos els uns als altres, tenir molta comunicació i parlar de les dificultats que ens anem trobant. Una situació complicada que superarem amb responsabilitat i esforç.

Però, des del BIM anterior, a l'escola hem celebrat moltes coses interessants que estem ben segurs que als xiquets i les xiquetes els agradarà recordar.

Abans de Nadal va tenir lloc el Festival de Nadal i el Bibliomercat. Sobra dir que van ser ambdues activitats un èxit, però volem anunciar que

al Bibliomercat es van arribar a guanyar 818 € que ja han començat a utilitzar-se per portar endavant canvis a la biblioteca de l'aulari d'Atzeneta.

Durant el segon trimestre, ja situats al 2020, hem celebrat moltes més coses, i és que, com sabeu, gener té moltes dates importants. Aquest any, per exemple, Sant Antoni va ser diferent, ja que vam suprimir les carreteres al pati per mostrar la tradició d'arrossegar "calderos" per tots els carrers dels pobles a tot l'alumnat del CRA. I voldríem aprofitar el BIM per agrair als clavaris de l'avinguda de Sant Isidre la seua participació i solidaritat. Moltes gràcies.

Per altra banda, també hem celebrat el dia de la pau i el dia de l'arbre, i pel que fa a aquest últim, cal fer-hi una menció especial. Aquest any, a partir d'una iniciativa de la Conselleria d'Agricultura i l'Ajuntament, ens vam retrobar tot l'alumnat del CRA al Castell

d'Atzeneta i vam portar a terme tot un matí de jocs i activitats. Els més xicotets van poder fer uns tallers que van preparar els agents del Parc de Penyagolosa, mentre els grans realitzaven una gimcana per conèixer els arbres que ens envolten. Després vam poder plantar arbres al voltant del Castell i cada xiquet i xiqueta va assenyalar el seu amb una pedra que portava decorada de l'escola. Tal i com es diu, "cada pedra fa paret", per això esperem que el nostre gra d'arena ajude a conscienciar ara més que mai de la importància de valorar i cuidar el nostre entorn. De nou des d'aquestes línies volem agrair també, en aquest cas a l'Ajuntament, haver fet possible un dia tan especial i haver-nos cuidat tant durant la jornada.

I l'última festa que no podem oblidar de recollir en aquest desglossament és Carnestoltes. Aquest any el tema escollit van ser les antigues civilitzacions i cada cicle va realitzar una disfressa amb l'ajuda de les famílies i els i les alumnes. Amb l'objectiu d'enllestir les disfresses es van realitzar tallers de mares i pares per les vesprades que, cal dir-ho, van ser un èxit rotund. Davant de respostes tan reeixides cal que valorem com es mereix una implicació de les famílies tan estreta i conscient sobre l'educació dels seus fills.

Hem d'estar-ne molt orgullosos i orgullosos.

I clar està, abans d'arribar a final de curs teníem moltes altres activitats preparades: la diada de transformació, la setmana cultural, la Trobada... però tot això haurà d'esperar. Parlar de futur és parlar d'incertesa sempre, però en aquesta ocasió més que mai. Esperem acabar el curs amb normalitat i que els xiquets i les xiquetes recorden aquestes setmanes de confinament com un temps viscut en família, obert al diàleg, desorganitzat en les rutines, alegre amb el joc i humanament més solidari i respectuós. De tot aprenem, i molt més en situacions difícils. Esperem retrobar-nos prompte. Salut!

L'Asamblea de Joves

LA PRESERVACIÓ DELS BÉNS CULTURALS COM A MOTOR DE CONSCIENCIACIÓ DEL JOVENT

Jaume Gil i Saura (Assemblea de Joves d'Atzeneta del Maestrat)

En primer lloc, voldríem explicar què són els béns culturals. Els béns culturals són tot allò que ens pertany a nosaltres i que té un interès històric, artístic, arqueològic, etnogràfic, científic... A més, també es pot considerar bé cultural les zones naturals, els jardins o els parcs que puguen tindre un valor històric, artístic o antropològic. Aquest interès pot variar, per la qual cosa el que per a alguns és un bé cultural, per a altres simple-

ment no té cap valor, ja que no els pertany i no el consideren seu.

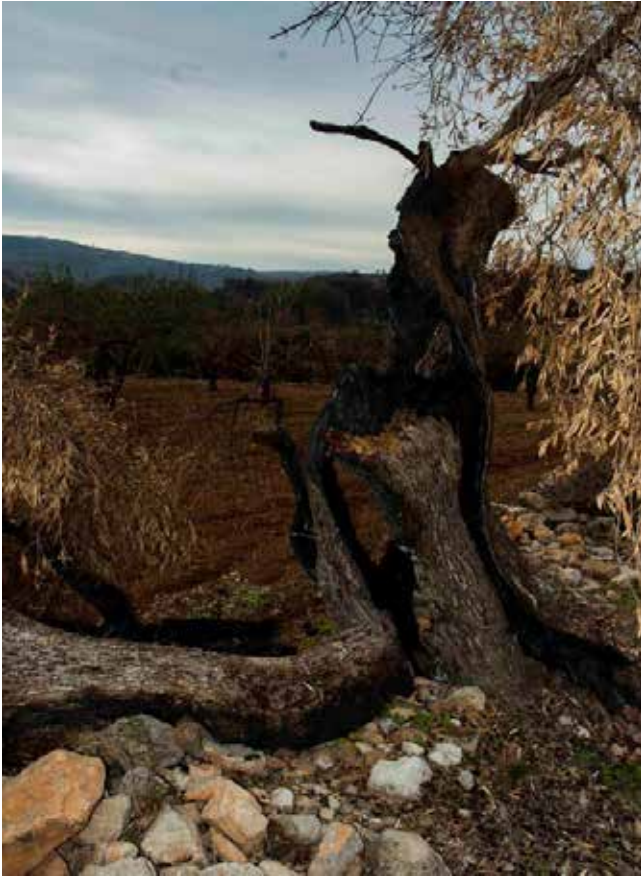
Per posar un exemple d'un bé cultural que ens pertany a nosaltres, els atzenetins i atzenetines, podríem parlar de la romeria del Castell, que per a la gent de les Useres tal volta no té cap valor. I al contrari ens pot passar amb Els Pelegrins de les Useres: encara que nosaltres, la gent d'Atzeneta, no arribem a tindre un gran afecte sobre Els Pelegrins, aquests seguiran sent certament un bé d'interès cultural pel seu valor històric o antropològic i s'haurà de respectar, de la mateixa manera que a nosaltres ens agradaria que els nostres veïns de la comarca col·lindant de l'Alcalatén ens guardaren la

mateixa deferència. Perquè la gent de les Useres estima eixa tradició, espera durant tot l'any l'arribada dels pelegrins, és veritat, però tot plegat no ens ha de portar a la gent

d'Atzeneta a menystenir-nos perquè, en aquest cas, la celebració dels pelegrins tinga més fama; nosaltres tenim la nostra festa i l'hem de conservar.

En aquest cas estem parlant de béns etnogràfics immaterials, que són tradicions que passen de pares a fills. I dins dels llocs d'interès etnogràfic també podem parlar de totes aquelles activitats que han dut a terme els nostres avantpassats i que, actualment, algunes encara es conserven, com podrien ser treballs artesanals que per desgràcia, i malgrat la pervivència, s'estan perdent. Podríem referir-nos als oficis de cadirer, matalasser, sabater, cordeller, esquilador, barber, capador, llaurador o l'ocupació de pastor. Cal recordar que aquests darrers, els pastors, juntament amb els *maleeros eren qui netejaven els boscos i les muntanyes per previndre incendis; incendis que poden cobrar-se la vida de joies de la natura com

són els arbres monumentals; arbres que ens hem carregat, que els nostres fills no podran gaudir i tardaran molt de temps a créixer. I continuant amb la biodiversitat, si parlem d'animals també es pot afegir que s'han perdut i s'estan perdent espècies autòctones, com podria ser la cabra blanca del Maestrat, en greu perill d'extinció. En un passat no molt llunyà molta de gent masovera i no masovera tenia alguna ramera d'aquestes; el meu avi, per exemple, sempre em diu que Ramon, son pare, quan vivia al Coll de la Bassa en tenia una, de rabereta d'aquestes. En el nostre cas encara podem gaudir d'una ramera de cabres autòctones gràcies a

l'estima d'Antonio Nebot i Salvador; això sí, fins el dia que es cansen. I és que es fan tasques de desforestació i recuperació d'una raça, però on són les ajudes? Esperem que s'esdevinga algun canvi al respecte, perquè sols amb el que valen els cabrits no es pot viure.

Per altra banda, també són bé cultural totes les construccions amb una tècnica com és la de la pedra en sec: casetes de refugi,

cases d'assevall per caçar pardalets, piques, parets serrades, assagadors, corrals, fonts, forns de calç, bassis, molins... Tot aquest patrimoni que acabem de citar està en perill i quasi ningú es preocupa per conservar-lo, per valorar aquests tresors que els nostres avantpassats ens han deixat. I per tot plegat la pregunta que ens hem de fer és per què es troba en perill. Per què ningú es preocupa per preservar-lo?

Com diem, tot aquest patrimoni es troba en greu risc de desaparició. En primer lloc, i com a factor principal, per l'èxode rural dels masos als pobles o dels masos a les ciutats. La gent que vivia (i un reconeixement als herois i heroïnes que encara viuen), eren els que realment es preocupaven que la font estiguera neta, que no s'enderrocara, els qui omplien les piques perquè begueren els animalets, qui netejava els boscos... Malauradament, aquesta gent va haver de buscar un altre estil de vida, una manera de viure molt més acceptada per una societat que ha assumit acríticament i s'ha adaptat de forma entusiasta als interessos d'un capitalisme

concentrador de recursos i potencialitats. Quan tota aquesta massa de la població va

abandonar les muntanyes, amb elles van anar desapareixent les tradicions, les festes, els remeis que tenien per sanar-se, les formes de vestir i de cuinar, les llavors, les cançons... Desgraciadament, hem perdut moltes coses que ens pertanyien, i fins i tot hem canviat la forma que teníem de parlar, la qual, inconscientment, s'ha contaminat i no l'hem valorada com una joia de més de 700 anys d'història. Ara bé, pel que fa al nivell lingüístic, i tot i que les llengües evolucionen, mentre no es perda el nord i conservem els parlars originals del nostre poble i de Meanes, serem capaços de garantir un futur ric i divers a la nostra llengua pròpia.

Reprement els factors que posen en perill el patrimoni més nostrat, en segon lloc cal que mencionem la deixadesa de les institucions públiques, les quals no s'han preocupat ni

tan sols de catalogar-lo. Hi ha hagut una prioritització per valorar els edificis i monuments de les ciutats i dels pobles en detriment d'aquestes petites senyes d'identitat. Però hem de ser conscients que no anem a perdre aquesta lluita perquè ens hem de retrobar per fer front comú a l'enemic, per fer front a l'oblit. Perquè ens ha de quedar clara una qüestió que fa temps sentim en la veu de Raimon: qui perd els orígens perd la identitat. Si nosaltres no prenem partit i li donem la importància i el reconeixement que té, oblideu-vos que des de Madrid, València o Castelló ho facen.

Per això, i amb aquesta pregunta anem conclouent l'article, què podem fer per conservar i recuperar tot el patrimoni que ens pertany? En primer lloc, anem a sentir-nos orgullosos d'allò que tenim i anem a lluitar perquè no desaparega. Cal bregar per no perdre les romeries del Castell, les matxades de Sant Antoni i tot el que les envolta, les festes d'agost, el que ens queda dels quintos... En definitiva, per no perdre la nostra identitat com a col·lectiu humà, la nostra forma de parlar o la forma que tenim de fer les coses, així com totes aquelles històries que ens contaven de xiquets i que han constituït un teixit social i patrimonial molt gran i intangible.

I en segon lloc, hauríem de posar en valor i conservar tots aquells béns materials, aquells tresors que podem trobar quan anem a passejar a la muntanya o pel carrer i que construïren els nostres avantpassats. Aquests elements són guardians d'una història que no hem d'abandonar, que hem

d'evitar que caiga en l'oblit, el deteriorament i la destrucció. Hem de ser capaços, alhora, de rescatar patrimoni que ha sofrit la deixadesa i l'abandonament, recuperar i restaurar com podria ser el molí d'Arinesa, el palau de Tena, tot el clavegueram àrab del Castell o el pont de fusta, per exemple.

Potser podem aprofitar les lliçons que ens brinden aquests moments crítics per a la humanitat amb aquesta nova epidèmia que, ara sí, sembla més important perquè ens afecta als europeus, americans i asiàtics... La gent ha tornat als pobles, ha agafat el poble com un lloc de refugi on se senten més protegida. Per tant, no deu ser tan roïna la vida al món rural quan en moments crítics cerquem un lloc per evadir-nos de les concentracions massives, l'ànsia i l'estrés continu que implica viure a una ciutat.

En definitiva, tot comença per creure'ns allò que som, allò que hem fet des de temps remots i el que anem a fer en el futur més pròxim. Si remem tots junts aconseguirem que aquells que ens succeïsquen puguin gaudir com ho hem fet nosaltres de tots aquells plaers que té viure al poble, des de l'adolescència fins a la vellesa, especialment, i pel que fa a mi, a Atzeneta. Hem d'obrir la nostra ment, conèixer el nostre territori i la nostra història perquè es conserve en el temps. De nou ho repetisc: si nosaltres no protegim el nostre patrimoni, no espereu que vinguen de fora a preservar-lo. Sols ens cal estimar-nos la terra i tot allò que els nostres avantpassats van teixir, eixir al carrer, anar a la muntanya, passejar i respirar l'aire pur de les terres de Penyagolosa, alçar el

cap i sentir-nos lliures, xalar de tot allò que tenim i ens ha perdurat amb respecte i amb molta estima. Perquè com deia el poeta de Burjassot, "ací em pariren i ací estic". Visca la terra lliure!

Posada en marxa dels Grups de Treball Supramunicipals (GTS) per àrees d'interès de la mancomunitat de Penyagolosa

Aplec de Penyagolosa i Comissió Cultural d'Atzeneta (Xavi Pallarés)

Atzeneta, Benafigos, Vistabella i Xodos som quatre poblacions veïnes amb reptes de futur molt semblants, i hem de prendre consciència que ens podem beneficiar les unes de les altres per afrontar-los. La realitat geogràfica i social que compartim, amb Penyagolosa com a fita i senyera, ens aboca a l'entesa entre totes quatre viles i ens ofereix un marc d'oportunitats immillorable que hem de saber aprofitar al màxim. En aquest sentit, no només cal que reivindicuem a les administracions una gestió del territori més equitativa que tinga presents els pobles rurals i d'interior a l'hora de fer efectius els drets de ciutadania de tothom que decidim viure en la ruralitat, sinó que cal que com a persones compromeses en el futur d'aquest territori prenguem partit i ens impliquem en la proposta de solucions que milloren la vida de la gent dels nostres pobles.

Tot esperant les comarques, aprofitem la Mancomunitat

Per assolir el canvi de paradigma que cerquem en la gestió del territori es fa necessària la consecució d'unes realitats administratives supramunicipals molt més pròximes i arrelades al territori que no pas les que tenim actualment, per tal que siguem capaces de copsar les pulsions i necessitats imperants d'unes contrades allunyades dels centres de decisió política d'una manera més directa i conscient. Segons el nostre Estatut, aquest paper l'haurien de jugar les eternament esperades comarques, però fins ara no hi ha el consens i la voluntat política suficients perquè aquesta proposta es pugui materialitzar. En canvi, les Corts sí que han sigut capaces de treure endavant una llei de Mancomunitats que, tot i el retall d'expectatives que implica respecte a la implementació sense embuts d'un procés

Grups de treball reunits durant la festa pro-Aplec del passat 4 de gener al Casal Popular

conscient de comarcalització, posa determinades eines a l'abast dels municipis perquè segons les seues necessitats i voluntats puguen començar a teixir lligams i complicitats entre ells i, d'aquesta manera, intentar millorar la vida de la gent. Així doncs, aquests nous ens supramunicipals comptem amb aquesta cobertura institucional emanada de les Corts i gaudeixen d'un cert finançament econòmic que comença a permetre'ls oferir determinats serveis de manera unificada. Però quines han de ser eixes mancomunitats? Per quins pobles han d'estar conformades? Quins serveis poden mancomunar? Tot això que és més flexible és el que als nostres quatre pobles hem començat a posar-li cara i ulls amb la Mancomunitat de Penyagolosa.

Des del punt de vista de les polítiques públiques, ja s'ha començat a treballar a nivell de les corporacions municipals, i compartir determinats serveis i projectes ha reportat ben prompte una millora, per exemple, en la prestació dels serveis socials o, en el cas de la gestió dels residus, ens ha obert una finestra d'oportunitats per fer front plegats als reptes econòmics i ecològics que es deriven de les estratègies europees per lluitar contra el canvi climàtic. A més a més, i en paral·lel,

la societat civil també fa temps que ens hem mobilitzat amb l'objectiu de fer-nos a tothom partícips d'aquest camí que hem emprès junts i dotar-nos d'una eina que ens servisca d'altaveu per a les reivindicacions d'aquesta terra: l'Aplec de Penyagolosa.

L'Aplec de Penyagolosa, la llavor que vam sembrar

Amb l'edició d'aquest passat 2019, ja en van tres d'un projecte que vam encetar al poble d'Atzeneta, que el 2020 completarà la roda a Benafigos i que amb Xodos ha demostrat, per ser la població de Penyagolosa menys poblada, que no té aturador, que les possibilitats del món rural en general i del nostre territori en particular són immenses gràcies a la implicació i el treball en xarxa de tots i cadascun dels i les habitants d'aquests petits però grans pobles que conformem aquest Maestrat de Penyagolosa. "La Roca sona", lema d'aquest darrer Aplec, va omplir d'actuacions i activitats de tota mena el poble de Xodos, convertint-lo durant tres dies en l'altaveu i en la mostra més dinàmica d'una gent, la de Penyagolosa, que s'estima el territori, la seua llengua i cultura, que en vol fer de tot això la punta de llança per reivindicar les mateixes oportunitats i serveis que ens asseguruen la possibilitat de construir els nostres projectes de vida als nostres pobles i masos. I per aconseguir-ho, volem que tothom tinga l'oportunitat de posar el seu granet d'arena a través dels grups de treball supramunicipals.

Uns grups per empoderar la gent i aprofundir en la democràcia directa

La història de la confecció dels grups de treball naix a principis de 2019, però és en el primer dia d'Aplec a Xodos quan es posa damunt la taula la idoneïtat que els grups passen a ser supramunicipals (que hi participen conjuntament gent dels quatre pobles) i que es distribuïsquen per àrees d'interès amb l'objectiu de consolidar uns espais de participació de la societat civil en la proposició i consolidació de les polítiques públi-

Sopar al Casal Popular en la festa pro-Aplec del passat 4 de gener

ques i iniciatives privades que impliquen el futur col·lectiu dels nostres quatre pobles. En definitiva, uns fòrums perquè entre totes i tots aportem les idees i les eines necessàries per revitalitzar la vida dels nostres municipis i lluitem contra el temut despoblament juvenil del s. XXI. El repartiment d'àrees entre els diferents grups és el següent:

- Serveis socials, 3a edat i salut.
- Mediambient, recursos forestals, agricultura i ramaderia.
- Comerç, economia, treball i emprenedoria.
- Turisme, habitatge i esports.
- Educació, infància, joventut i cultura.
- Noves tecnologies, energia i transport.
- Coordinació (membres de cada grup).

T'animes? Nosaltres ja hem començat. De fet, ja són moltes les persones que han mostrat interès a formar part d'aquesta iniciativa que us presentem i el passat 4 de gener, a la festa pro-Aplec que vam realitzar al Casal d'Atzeneta, ens vam trobar per desenvolupar la primera reunió de caràcter presencial que ens va servir per posar sobre la taula les línies generals sobre les que començarien a debatre i decidir cadascun dels grups. Així que si voleu participar-hi poseu-vos en contacte amb l'Aplec per sumar-vos al grup que més goig us faça a través del correu electrònic aplecdepenyagolosa@gmail.com. Salut i Aplec!

Col·laboracions

FEL

Fel amarga la que arriba a ma boca, en
quant sen la derrota.
Dolç sabor de viembrollador, en quan sent
el teu calor.
En quant et tinc, tot s'esfuma al teu costat.
La teua innocència em desarma i vaig a la
baralla sense cap arma.
Afluixa les lligadures, però no les desnu-
gues, vull ser el teu presoner.
Rere de tu no hi ha res, si queda alguna
cosa jo no ho veig.
Despulses i deixalles d'una guerra rastres
de volers i idees no enteses.
Fel amarga, fel no buscada pero sempre-
present en la boca i poc en el cap.

Amargor

Atzeneta 22/08/13

Paco Usó

INCIERTOS

Perdidos en la oscuridad infinita de un día
de sol.
Sol de hoy, sol de mañana, luna cubierta de
sombras inciertas.
Inciertos pensamientos, ideas, nubladas,
caciques sangrientos métodos iguales.
Iguales los mas, los raros los menos, los úni-
cos menos presentes.
Menos humo y mas brasas, la carne solo
con eso se abrasa.
abrásame y no me des de lado, pues me
siento desolado.
Desolado como desierto, me encuentro si
tu no estás a mi lado.

Ego

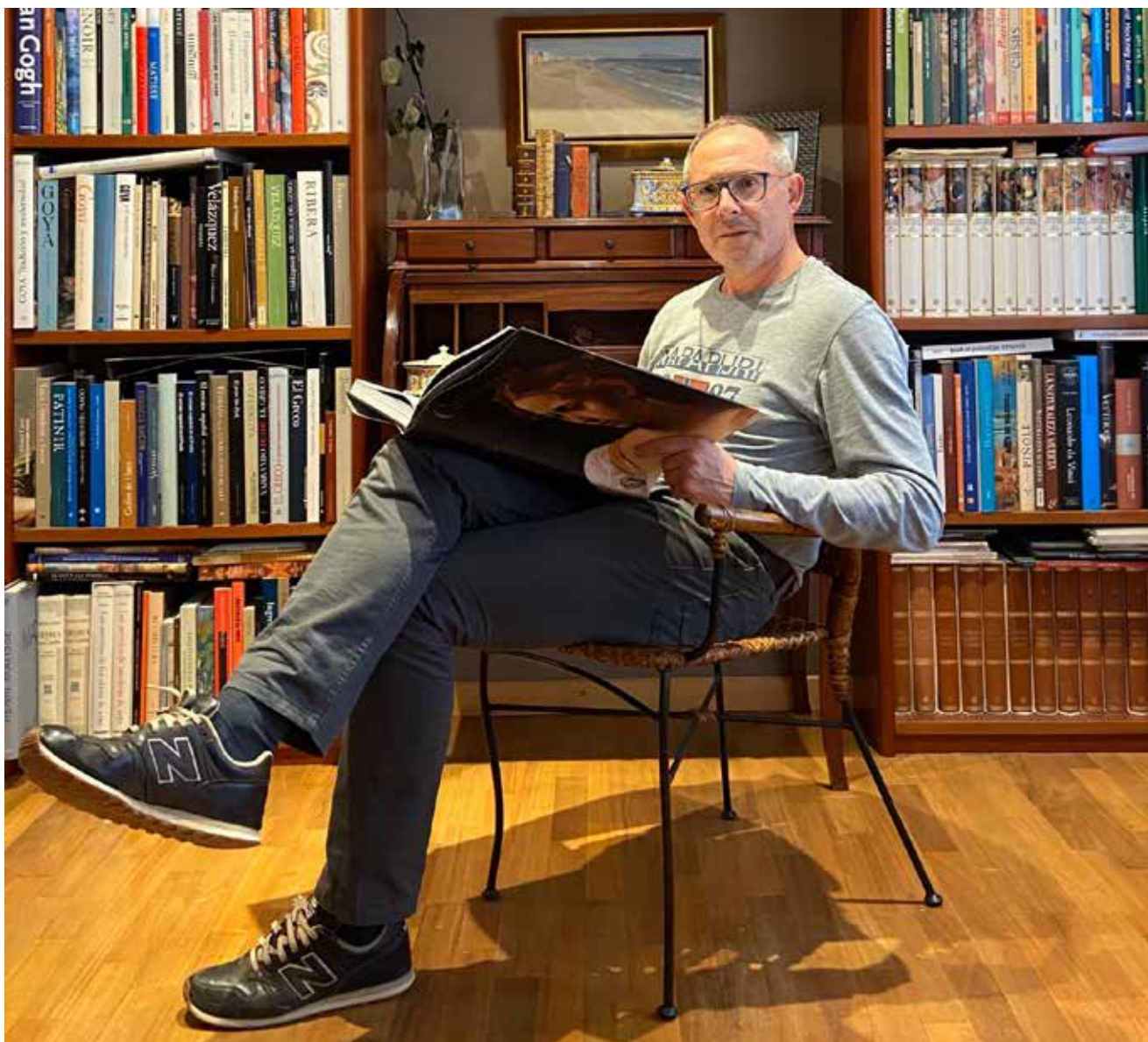
Atzeneta 18/08/13

Paco Usó

Els nostres artistes

Eliseu Bellés De brotxa fina

Juanma Velasco

Obrim secció. Amb Eliseu Bellés Mateu iniciem un recorregut per veïns d'Atzeneta que cultiven alguna faceta artística. En alguns casos, aquest vessant creatiu resultarà del tot coneguda pel veïnat, en uns altres no tant.

Eliseu pinta. Des que té i tinc ús de memòria. I encara que l'activitat no constitueix el seu mitjà de vida, la seua obra, amb els anys, es revela àmplia, intensa, admirable per la seua qualitat, sense excés de publicitat.

Bastants cases, per al seu orgull silenciós, exhibeixen en alguna de les seues estades, alguna també de les seues creacions.

Coneguem a l'artista.

Des de quan aqueixa inclinació?

De molt xicotet vaig començar a pintar amb ceres i aquarel·les. Recorde que ma mare em va comprar un rotllo de paper blanc i mentres ella cuinava o brodava jo dibuixava i pintava. De vegades ho feia del natural i en altres ocasions copiava pintures d'un llibre que em van regalar. El primer quadre que vaig pintar va ser un pallaso amb un fons multicolor. El meu pare el va emmarcar i durant molts anys el vaig tindre penjat a l'habitació de fadrí. També l'ha tingut penjat la meua filla a la seua, fins que una pintura naïf de la meua germana -molt més bonica que el meu quadret- ha ocupat el seu lloc.

Qui va ser el teu iniciador pròxim, familiar si n'hi va haver?

Al principi, els meus pares em donaven consells i em corregien, sobretot mon pare, que dibuixava molt bé. Ell feia cartells i dibuixos amb tinta xinesa. A més a més, des de molt menut em portava a veure les exposicions que penjaven a les galeries de Castelló. Llegir llibres d'aprendre a pintar i d'art en general, freqüentar museus, fer còpies i esgarrar cents de llenços,... és el que m'ha donat la miqueta d'ofici que tinc. En definitiva, sóc autodidacta.

Quin ha sigut i és la teua tècnica més recurrent?

Quan vaig provar la pintura a l'oli damunt de llenç em va fascinar, per això la major part de les meues obres són olis.

Alguna incursió en unes altres?

Sí, he pintat amb aquarel·les i també amb acrílics, fins i tot mesclant aquestos amb pols de pedra tosca. També he fet collages i transferències, però pocs han vist aquestes obres.

Algun dia, fins i tot en algun somni, vas retenir amb professionalitzar-te?

Quan vaig acabar el COU, volia estudiar Belles Arts i fer-me pintor, però paradoxalment a mon pare no li feia molta gràcia. Vaig proposar a casa estudiar Ciències Polítiques i tampoc els feia gràcia. Em van animar a

estudiar Dret i, a contracor, vaig fer cas. En acabar la carrera, pot ser com un acte de rebel·lia, em vaig ficar a dibuixar (feia de "negre") i em vaig llicenciar en Ciències Polítiques i Sociologia. Dit això, després de trenta anys d'advocat crec que la pintura seguirà sent per mi sols una afició.

Models, referents, icones pictòriques?

La llista seria llarga, però ho deixaré en dos genis universals: Velázquez i Rembrandt. Per altra banda, la natura morta és la meua debilitat i artistes com ara Chardin, Kalf o Meléndez tinc que nomenar-los. No voldria oblidar-me de Nardo (Bellés), que va ser una referència per mi. Quan de xiquet jugava a la Torreta amb Bernat sempre feia el possible per veure com pintava i, a més a més, he passat hores mirant els quadres que d'ell teníem a casa.

Quantes hores li dediques setmanalment a l'afició?

No sóc constant. Ja saps que tinc altres aficions, però quan tinc un encàrrec o un projecte puc estar moltes hores davant del cavallet, encara que de vegades poden passar dies sense agafar els pinzells.

Has arribat a exposar al marge d'esdeveniments locals?

Només una vegada. Vaig començar a treballar a Almassora i un dia, al 1995, va vindre al despatx el director de la Caixa Rural i va vore un quadre meu que li vaig regalar a Ximo, el meu company. Li va agradar molt i em va convidar a participar en una exposició col·lectiva que s'organitzava. I et contaré una anècdota. Va vindre un reconegut pintor professional i, a cau d'orella, em va dir que el quadre que més li agradava era meu. Quina alegria! Títol de l'obra: Dos pomes. Era la que li havia regalat a María José, aleshores la meua núvia i avui és l'única obra meua que penja a la nostra casa.

Tria només un, el que t'haguera agradat pintar a tu, dels centenars de quadres que t'hauran d'agradar.

Sense dubte el retrat del Papa Inocenci X, de Velàzquez. Vaig anar a Madrid quan el van portar dels Uffizi a El Prado. Quan portava 45 minuts davant, María José em va dir: -Eli, que no hi haurà prou? Tinc còpies penjades per tot arreu: a casa, al despatx,...

Enquadrar-se en un estil, en un corrent és alguna cosa que potser no t'agrada massa,

però fes un esforç i aproxima'ns una.

Puc dir-te que m'agrada més la pintura figurativa que l'abstracció i que els pintors hiperrealistes són els meus preferits: Antonio López, Richard Estes, etc.

Algun dels teus fills ha heretat la teua habilitat amb els pinzells?

Per desgràcia, no. En tenen d'habilitats i capacitats, sense dubte, moltes més que jo, però no és la de pintar una d'elles.

Què tens ara entre bastidors?

Una companya a la que tu coneixes, Maribel Escrig, està organitzant una mena d'exposició (performance li diu ella) al Col·legi d'Advocats de Castelló i vol que porte alguna obra, per aixó estic acabant dos quadres, unes oliveres i uns ametllers florits i després em concentraré en un parell d'obres més ambicioses que em duen de cap.

Quines expectatives tens amb la pintura arribat a la maduresa?

Quan les forces se m'acaben i no puga eixir a córrer o agafar la bici -i ja falta poc- tinc clar que li dedicaré més temps a la pintura. També voldria aprofitar per pintar a l'aire lliure -ho he fet poques vegades- i pintar alguns quadres per als meus fills i que tinguen un record de son pare.

Medi ambient

Paco Esteller

Escribano Montesino

- **NOMBRE CIENTÍFICO:** Emberiza cia.
- **CLASIFICACIÓN:** Paseriformes, familia Muscicapidae.
- **HÁBITAT:** Bosques y matorrales.
- **ÁREA DE DISTRIBUCIÓN:** Sur de Europa, Asia menor y África.
- **CARACTERÍSTICAS:** Es un ave pequeña mide entre 15-16 cm. Se caracteriza por un plumaje rojizo en el vientre, pardo listado en el manto, gris en la garganta, atravesado por unas listas blancas, su obelisco es pardorrojizo.
- **VIDA Y COSTUMBRES:** Anida normalmente en tierra, el nido lo construye la hembra, protegido por las hiervas. La puesta es de Abril a Junio u pone 4 huevos con rayas pardo oscuro. Lo incuba solo la hembra alrededor de 12 días, los pollos dejan el nido sobre los 11-13 días.

Menta

- **NOMBRE CIENTÍFICO:** Mentha piperita L.
- **FAMILIA:** Labiadas.
- **SINÓNIMAS:** Sándalo, menta d'aigua, batana, mentastre.
- **DESCRIPCIÓN:** Planta indicador de la existencia de agua. La menta es una planta herbácea de rizomas subterráneos entrelazados, de los que nacen numerosos tallos de hasta 80 cm, de altura con hojas lanceoladas, opuestas y pecioladas. Florece en verano; sus flores son de color violeta y agrupadas en espinillas terminales. Raramente se forman los frutos, que son tetraquenos.
- **PROPIEDADES:** Anestésico, analgésico, antiséptico, antiespasmódico, carminativo, tónico, estimulante, digestivo, aromático.
- **PARTES UTILIZADAS:** Hojas y sumidades floridas.
- **COSECHAR EN:** Verano.
- **COMO SE USA:**
- **Para la salud:**

Neurosis cardíaca: Infusión: verter en una taza de agua caliente azucarada algunas gotas de esencia de menta y beber enseguida.

Uso interno: Se emplean infusiones, tintura alcohólica y tintura vinosa de las hojas y sumidades floridas de la menta.

Uso externo: Infusión y decocción de las hojas de menta y de sumidades floridas para fricciones, picaduras de insectos, dolores reumáticos, etc.

Para la cocina: Múltiples son sus empleos en la cocina, se utiliza como aromatizante para salsas, ensaladas, fritos, platos de carne y pescado, verduras, licores, chocolates y confituras.

- **Para la belleza:** La menta ejerce sobre la piel una acción tonificante, refrescante, estimulante y ligeramente astringente. Tonificante y refrescante. Infusión: poner a hervir agua con un puñado de sumidades floridas de menta, y ponerla en el agua de baño y le transmitirá su aroma y sus propiedades medicinales.

Nutrició

Neus Bartoll Orença. Dietista-nutricionista

LA LECHE, ALIMENTO UNIVERSAL (I)

Os voy a dar un consejo: Cuando algo dicen que es muy bueno, busca información de sus efectos negativos. Y cuando digan que es muy malo, busca información sobre sus efectos beneficiosos. La vida no es de blanco o negro. Hay muchos grises. Tantos como opiniones hay en el mundo. Y te estarás preguntando "¿A viene todo esto?" Pues porque de la leche se ha hablado mucho, tanto para bien, como para mal, y la cosa es que la leche ni es tan buena, ni tan mala como nos la han pintado.

¿Qué nos aporta la leche? Nutricionalmente, podemos decir que la leche es un alimento muy completo. Un vaso de leche nos aporta 7 g proteínas (de muy buena calidad, por cierto, ya que tienen todos los aminoácidos esenciales que necesitamos), 10 g hidratos de carbono, de los cuales todos ellos son azúcares (lactosa) y 9 g de lípidos (la mitad de ellos saturados). Por eso se dice que si tienes colesterol y sobrepeso es mejor optar por la leche semi- o desnatada, ya que es-

tas solo aportan 3.5 g y 0.5 g de grasas, respectivamente. Como todos sabéis (porque nos lo han dicho desde siempre) la leche es muy buena fuente de calcio. Lo que no nos dicen, es que también es muy buena fuente de vitaminas A y D. Y lo que tampoco nos dicen, es que estas vitaminas están en la grasa de la leche. Así que, si estás pensando que la leche desnatada no tiene estas vitaminas, estás en lo cierto. Y podrías pensar "bueno, tampoco es para tanto, unas vitaminas más unas menos". Lo que tampoco te dicen, es que la vitamina D es necesaria para absorber el calcio, y que por más que bebes leche desnatada enriquecida en calcio, no lo absorberás todo. Estás pagando de más, por nutrientes que tu cuerpo no va a utilizar. Qué bien ¿no?

Pero... ¿Y la leche entera no engorda mucho? Un dato curioso: los estudios científicos nos dicen que por más lácteos desnatados que consumamos, no adelgazamos. ¿Por qué puede ser? Muy sencillo, 1- Cuando algo nos dicen que es desnatado, light o 0%, instintivamente nos creemos que podemos comer más. Y eso es lo que hacemos, comer más ¿más fruta? No. Más galletas, más cereales, más bollería... 2- ¿Qué te sacia más: un vaso de leche entera o un vaso de leche desnatada? Entera, obvio. ¿Y qué pasa cuando estamos poco saciados? ¿Comemos más fruta? No, pero si más galletas, más cereales, más bollería... A demás, los últimos estudios, nos dicen que la grasa saturada de

la leche no es tan mala como creíamos, y que el consumo de lácteos no se correlaciona con el colesterol. Y aquí, yo me pregunto ¿No será que todos esos problemas de obesidad y enfermedades metabólicas serán debidos esos productos no muy sanos que suelen acompañar la leche? (Colacao, galleta María, galletas Digestive, galletas Príncipe, Oreos, magdalenas, donuts, cruasanes, cereales azucarados, tostadas con margarina y mermelada... y un largo etc.)

¿Por qué desayunas leche? No sé si recordareis, allá por los años 70, una campaña que hicieron en los colegios donde se daba a los niños un vaso de leche en el recreo. ¿Por qué lo hacían? ¿No os creeríais que era porque querían que los niños crecieran sanos y fuertes? ¡No, no! Era porque había excedentes de leche en Estados Unidos, no sabían qué hacer con ella y nos la endosaron aquí. ¡Lo que querían era ganar más dinero! ¡Ahh!! ¡Pillines! Aquí, el caballero don dinero siempre tiene la razón. La verdad es que la industria láctica ha ganado (y sigue ganando) mucha pasta. Lo de beber leche por las mañanas se nos ha quedado grabado en el coco como si fuéramos borregos. De hecho, es que hay leche para todos. Leche enriquecida para los bebés de 6 meses, leche de crecimiento para los niños de 1-3 años, leche desnatada para los gorditos y gorditas, leche semidesnatada para los que quieren cuidarse, leche con omega 3 para aquellos que tienen colesterol, leche con más calcio para los más mayores, leche sin lactosa para los intolerantes... (y seguro que aún me dejo alguna). ¡Puro marketing! Los bebés tienen que beber leche de su madre hasta el año (por lo menos). Los gorditos y las personas que quieren cuidarse tienen que mejorar su alimentación y hacer más ejercicio. Igual que la gente que tiene colesterol. ¿De verdad crees que poniendo omega-3 en la leche vas a solucionar el problema? ¡Come sardinas, hombre! ¡Que son baratas y tienen más omega 3! No tienes por qué desayunar leche. En realidad, puedes desayunar lo que te dé la gana. Incluso un plato de paella ¿Te

parece raro? Te recuerdo que existen unos cereales de arroz y chocolate (no sé qué es peor...) Incluso puedes NO desayunar si no tienes hambre. ¿Por qué nos empeñamos en seguir la norma y no hacer caso a nuestro cuerpo? Nadie mejor que él te va a informar de lo que tienes que hacer. Es como decir, "lo mejor en invierno es taparte con una manta" Pues sí. Pero si tienes una estufa en tu casa a lo mejor no te hace falta.

Pero ¿el desayuno no es la comida más importante del día? ¡Claro...! (ironía) Por eso te tienes que zampar leche con ColaCao y galletas con grasas hidrogenadas (las malas malas) y cereales con azúcar, ¿no? ¿Os habéis fijado la de productos insanos que se consumen junto a la leche? ColaCao, Nesquik, galletas María, galletas de avena, galletas de chocolate, cereales de chocolate, con

fibra, con miel, bollería de todo tipo (cruasanes, ensaimadas, madalenas, bizcochos, donuts...). Si fuera la comida más importante del día, ¿no tendría más sentido desayunar alimentos más sanos? TODAS las comidas son importantes, pero no hay una más importante que otra. ¿Quién puede haber inventado tal estupidez? Te voy a dar una pista. Alguien que podría perder mucho dinero si la población dejara de beber leche: la industria láctica. La verdad es que es un negocio.

Y si dejarnos de beber leche, ¿no nos faltaría calcio? ¿Qué pasaría con nuestros huesos? Tranquilo, si no tomas leche no vas a descalcificarte, hay otros alimentos que también tienen calcio. A parte de los yogures y los quesos, hay alimentos vegetales con mucho

calcio (espinacas, almendras, avellanas, higos secos, garbanzos, alubias, soja...). También puedes comer pescados con espinas como anchoas o sardinas, una fuente muy buena de calcio, vitamina A, D y omega 3. Además, los últimos estudios nos dicen que, aunque las personas consuman más lácteos, ni se crece más, ni se reduce el riesgo tener osteoporosis. De hecho, se ha visto que cuando más lácteos, peor estamos de los huesos. (Eso es lo que dicen algunos estudios. Hay otros que dicen lo contrario, pero claro, están subvencionados por industrias lácticas y no van a decir que los lácteos no son buenos. Así funciona la ciencia y la salud. Qué triste...) ¿Sabéis qué es lo que realmente hace fuertes los huesos? El ejercicio físico de impacto. Pero claro, es mucho más fácil beber un vaso de leche que ir a andar 1 horita o ir al gimnasio.

¿Por qué hay tanta y tanta gente que no tolera la leche de vaca? La lactosa está formada por dos moléculas, glucosa y galactosa, y para absorberla tienes que tener una enzima (unas tijeras) llamada lactasa. Cuando naces, la tienes, y cuando creces y dejas de consumir leche, la pierdes; y es entonces cuando nos convertimos en intolerantes a la lactosa. A medida que nos hacemos mayores perdemos estas tijeras y por eso digerimos peor la leche. Pero tranquilo, si no dejas de consumir leche no la pierdes. Si alguien no tolera bien la leche, ya sea porque es intolerante o tiene alergia, eso no la hace un alimento

malo. Si tu primo tiene alergia al marisco, eso no quiere decir que tú no puedes comer marisco. Es su problema. En Navidad él no comerá gambas, evidentemente, pero tú, puedes atiborrarte y no te va a pasar nada. La leche está diseñada para el ternero, no para el humano. Es gracioso escuchar a alguien que te diga que tomar leche es malo porque "Somos el único mamífero que toma leche cuando es adulto". Señor/a, ¿usted ha visto algún ternero tomando Bollicao? Somos el único animal que toma leche, y pan, y macarrones con tomate, y pizzas, y tarta de chocolate... Somos el único animal que toma alcohol, somos el único animal que se droga para divertirse... somos los únicos animales que cocinamos, que cultivamos, que criamos animales para después comérmolos, que leemos, que conducimos, que hablamos a través de una pantalla... La leche está diseñada para los terneros, sí, y el huevo es el embrión de un pollito. ¿Y para qué crees que están diseñadas las naranjas? ¿Para qué tú te las comas? No. Simplemente son el fruto de un árbol, su almacén de nutrientes, no el tuyo. Pero te sirven de alimento. Con la leche pasa lo mismo, es solo una opción más para nutrirte.

- Si este artículo te ha parecido interesante, no te pierdas el próximo (La leche, parte 2). En él hablaré de algunos mitos que se dicen de la leche. ¿Es cierto que produce cáncer, que tiene hormonas y antibióticos, que tiene bacterias, o que produce mocos?

Desde la Cooperativa

Eladi Roca - Miguel Ángel Moliner

LA CAMPANYA DE L'AMETLLA A LA COOPERATIVA D'ATZENETA

Una vegada acabat l'any 2019, podem fer una valoració de la campanya de l'ametlla a la Cooperativa d'Atzeneta. Com tots sabeu, la campanya no va per any natural sinó de setembre a juny. Per tant, cada any natural té dues mitges campanyes.

Fet aquest aclariment, anem a les dades. En la taula següent presentem l'evolució dels quilos d'ametlla (gra) i de facturació per any natural. També hem posat la mitjana del preu per a les dues varietats i el nombre d'operacions.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Marcona	29.633 kg	71.423 kg	99.254 kg	74.889kg	121.330 kg	147.305 kg
Comuna	27.165 kg	44.790 kg	39.381 kg	76.051 kg	98.157 kg	83.515 kg
Total	56.799 kg	116.283 kg	138.635 kg	150.940 kg	219.487 kg	230.820 kg
Euros	386.193€	862.620€	1.100.262 €	808.390 €	1.053.660€	1.303.619€
Preu marco- na €/kg	7,48	7,94	8,41	6,24	5,07	5,98
Preu comuna €/kg	6,06	6,59	6,74	4,49	4,37	5,06
Número ope- racions	240	419	412	376	486	653

La collita de 2013 va ser una de les pitjors de la dècada. La segona part de la comercialització de la campanya 2013/14 es va fer en 2014, i aquesta va ser la causa d'una molt baixa entrada d'ametlles. Tan sols es van fer 240 operacions. Com que es correspon amb un any desastrós en la collita, el preu en va ser alt. 2015, no obstant això, va ser un punt d'inflexió, i la Cooperativa va decidir eixir del model de comercialització fixat per l'OPFH, a la qual pertanyien, i gestionar la venda directament.

L'any 2015 quasi es van doblar el nombre d'operacions i es van duplicar els quilos que van entrar a la Cooperativa. Els preus de venda que es van aconseguir van continuar sent alts i van provocar un increment molt important dels ingressos per als socis (més del doble que en 2014).

El 2016, es va continuar amb la tendència positiva i es va superar el milió d'euros de facturació. La collita va ser bona i els preus van ser els més alts de la dècada. Es va mantenir el nombre d'operacions.

En 2017, però, va baixar un poc la facturació, encara que els quilos que van entrar a la Cooperativa van ser superiors als de 2016. Va haver-hi una menor entrada

de marcona a la vegada que els preus van baixar més de 2 €/kg en totes dues varietats. El nombre d'operacions va minvar per primera vegada des de 2014.

L'any 2018 les entrades de marcona es van recuperar a causa d'una millor collita, i la comuna va continuar el seu ascens. Es va tornar a facturar més d'un milió d'euros, però el preu va tornar a davallar (especialment el de la marcona, que va baixar més d'un euro). El nombre d'operacions va tornar a augmentar i es va aconseguir el rècord fins aleshores.

Finalment, en 2019, l'entrada de marcona ha estat molt alta (ha duplicat els quilos dels últims dos anys), mentre que la comuna ha patit un lleu retrocés. Encara així, el total de quilos enregistrats ha sigut el més alt de tota la dècada. La facturació ha fet un rècord històric amb un milió tres-cents mil euros. Tot açò, a més a més, s'ha vist positivament influenciat per la recuperació relativa dels preus respecte a 2018 (un euro la marcona i 70 cèntims la comuna). El nombre d'operacions d'entrada ha marcat el rècord històric amb 167 operacions més que l'any precedent.

De tot açò podem extraure les següents conclusions:

- La Cooperativa està aconseguint uns ingressos per venda de l'ametlla de més d'un milió d'euros que van directament a les butxaques dels seus socis.
- Aquests ingressos van augmentant des del 2014, quan la Cooperativa va decidir gestionar directament la comercialització de l'ametlla. Aquesta gestió ha comportat que el preu que aconsegueix el soci de la Cooperativa d'Atzeneta siga 25 cèntims/kg, superior de mitjana al de la Llotja de Reus (referència en fruits secs) i igualant els preus de les cotitzacions de la Llotja de Múrcia i Albacete, sempre superiors a la llotja catalana per la seua política diferent a l'hora de fixar els preus.
- Aquest bon preu està fent que llauradors d'altres pobles estiguen portant la seua ametlla a la Cooperativa d'Atzeneta, com demostra el creixent nombre d'operacions que es fan any rere any.
- La transparència de les operacions (amb un albarà informatitzat i detallat amb els kg i el rendiment) i el ràpid abonament de les vendes són dos factors molt ben valorats pel soci envers els rebuts fets a mà i poc detallats i els pagaments en diferit que fan altres agents.

NOTÍCIES DE LA COOPERATIVA

GASOLINERA: el desembre de 2019 Carlos Bellés va guanyar el sorteig d'un carret de compra del Charter pel valor de 200 €, a manera de reconeixement per la seua fidelitat en els repostatges en la Gasolinera de la Cooperativa. En aquest sentit, és important que el soci conega que, durant el passat exercici 2019, el preu mitjà de la nostra gasolinera ha estat més de 3 cèntims per da-

vall del de les gasolineres de les grans empreses petrolieres del voltant (a banda del descompte directe per la condició de soci). Per cada dipòsit de 50 l, el soci s'estalvia 3,5 € (4 cts./l per ser soci i 3 cts./l pel preu). Vist d'una altra manera, per cada dipòsit de 50 l, el soci aconsegueix 2,85 l de gasoil debades o 3,5 l de gasolina. Això, al cap d'un any, són prou diners. També volem informar que, si cap soci, a efectes fiscals, vol una factura dels repostatges fets a la gasolinera, pot passar-se per les oficines.

BÀSCULA: a principis de gener de 2020 es van acabar les obres d'instal·lació de la nova bàscula. A finals de febrer va ser certificada per l'autoritat corresponent i ara ja està totalment operativa. La nova bàscula té capacitat per a pesar els tràilers sense haver de llevar el cap tractor. És una inversió que no només millora el servei prestat als socis sinó també a tots els pobles del voltant.

ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS I TREBALLADORS AUTÒNOMS PENYAGOLOSA: la Cooperativa s'ha adherit a l'Associació d'Empreses i Treballadors Autònoms Penyagolosa amb l'ànim de continuar contribuint al desenvolupament econòmic dels nostres pobles.

ACTIVITATS: durant el primer quadrimestre de l'any 2020, destaquem quatre activitats organitzades per la Cooperativa.

- El 16 de febrer es va fer una ruta guiada "entre flors d'ametler", on el tècnic de la cooperativa va fer una presentació del procés de floració d'aquest arbre. A continuació, la comitiva va desplaçar-se a la zona de Sant Gregori, on va fer una passejada molt agradable entre els ametlers en flor.

- El 26 de febrer es va fer el tradicional viatge a la Fira de Saragossa (FIMA 2020), on els socis que s'hi van inscriure van poder informar-se de les últimes novetats sobre maquinària agrícola.

- Durant el mes de febrer de 2020, s'ha celebrat l'Exposició Virtual de fotografia "Atzeneta, entre flors d'ametler", organitzada per l'Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat amb la col·laboració de la Cooperativa. Es tracta d'una activitat l'objectiu de la qual ha estat mostrar l'encant d'Atzeneta del Maestrat en aquesta època de l'any.

- En l'àmbit formatiu, el 9 i 10 de març va tenir lloc el curs de poda d'olivera, organitzat per la GVA Agroambient, amb la col·laboració de la Cooperativa.

El temps i la meteo a Atzeneta

Melchor Rovira Monfort

L'hivern que acabem de passar ha estat excepcionalment càlid i plujós

Atenent el calendari podem dir que ja ha passat l'hivern, però la sensació que tots tenim és que encara no ha arribat... Sembla que hem viscut en una tardor o primavera continua, tant per la benevolència de les temperatures (que han arribat a ser quasi estivals) com per la freqüència amb què ens han visitat els temporals de pluja, poc recordats ens aquests mesos de fred. Però abans d'analitzar aquest "no hivern" faré un breu resum del passat any 2019.

L'any 2019 no passarà als anàlegs de la meteorologia ací a casa nostra per cap dada termomètrica i pluviomètrica rècord; però sí ens ha deixat registres poc usuals, sobretot de poca pluja. No obstant, prop d'ací, tant l'onada de calor de finals de juny com l'episodi de la DANA d'inici de setembre ens recorden que els fenòmens extrems van sent més habituals al compàs de l'augment de temperatura global, i que és qüestió de temps que ens afecten a nosaltres... Glòria, com després analitzaré, podria ja ser-ne un exemple.

Bé, la temperatura mitjana de 2019 ha estat de 15,77°C, 0,63°C per damunt la mitjana termomètrica anual, valor molt càlid però que no desentona en la tendència dels darrers anys; de fet, és el quart any més fred dels últims deu. Com a valors extrems destacaríem els -5°C de l'11 de gener i 17 de febrer i els 40°C assolits el 29 de juny, valor rècord per a aquest mes, com ja vam comentar. La precipitació total de 2019 va sumar 412'5, un 65% del valor normal anual. Per fer-nos una idea de la sequedat d'aquest any passat, 2019 és el

Arc de Sant Martí durant un ruixat puntual a primeres hores de l'1 de febrer

quart any més sec dels darrers quaranta anys per darrere de 1985, 1998 i 2017. I sort a la pluja del desembre, si no la sequera hagués estat de rècord.

Ara ja analitzem l'hivern passat: desembre, gener i febrer. La temperatura mitjana d'aquests tres mesos ha estat 2'1°C per damunt dels valors habituals durant aquesta estació, fet quasi excepcional i que qualifica el passat hivern com uns dels més càlids del darrer segle. Cal dir que els valors no han sigut més elevats gràcies a les inversions tèrmiques que han mantingut les temperatures mínimes a ratlla, si no, estaríem parlant de l'hivern més càlid des que tenim dades, com ha passat a estacions properes com Morella o Vilafranca. La pluja acumulada durant aquests tres mesos ha estat de 283 litres, un 230% de la mitjana de l'hivern que és de 123 litres. De fet, és l'hivern més humit des del 1997.

Boires costaneres que s'assomaven al Bovalar al mes de febrer. La massa d'aire tant càlida que hem tingut aquest febrer contrastava amb el mar fred, i formava aquestes boires marítimes que penetraven uns quilòmetres terra endins.

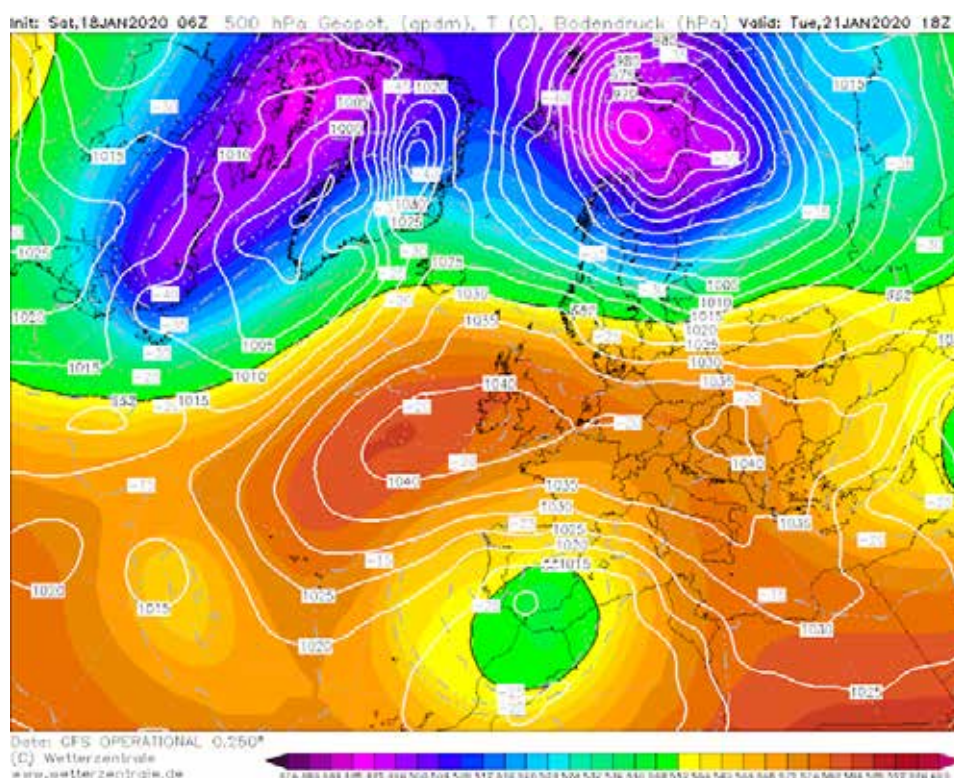
Per mesos, com ja vam indicar, desembre va ser càlid i humit. La temperatura mitjana d'aquest mes va ser 2,6°C més elevada del seu valor mitjà. Sols va haver-hi dos dies de gelada, i molts dies al migdia es van superar els 20°C, sobretot pels voltants de Nadal. La pluja recollida durant aquest mes va ser de 101 litres, caiguts durant el temporal de gregal d'inici de mes, i que suposen el doble de la pluja que haguera hagut de caure al desembre. Gener també va continuar sent càlid i molt humit. La temperatura mitjana va ser de 8,2°C, quatre dècimes per sobre del seu valor normal, però el fenomen a destacar d'aquest mes va ser la pluja. Durant tot el mes es van acumular 182 litres, rècord absolut durant un mes de gener almenys des que hi ha dades (1948), superant l'anterior rècord de 143 litres del gener de 2006. També es va batre el rècord de pluja en 24 hores al gener, el dia 21, amb 75,5 litres. Tots aquests registres elevats de pluja van ser deguts al temporal Glòria, que després analitzaré. Sols ressaltar que el dia 21 va haver-hi tres episodis de tronades amb granís: cap a les 7 h, a les 15 h i a les 20h, fet molt inusual en qualsevol època de l'any, però totalment desconegut durant l'hivern. De febrer sols dir que va ser un mes més d'estiu que d'hivern: no va caure ni una gota i quasi tots els dies vam superar els 20°C, alguns fins i tot

els 25°C. La temperatura mitjana del mes va ser 3,3°C superior a l'habitual i, de fet, és fins i tot un valor 1,1°C superior a la mitjana de març, de manera que termomètricament podem dir que el passat febrer va ser com un mes d'abril. Encara que siga un valor molt elevat no és rècord perquè iguala el registre del febrer de 1990. Per últim, la primera quinzena de març ha estat molt càlida, seca i ventosa: el dia 2 el vent de ponent va bufar amb ràfegues de 102 Km/h i va provocar molts desperfectes; en canvi, la segona part d'aquest mes està sent molt humida i freda. De moment, portem recollits 74 litres amb valors de temperatura que a penes superen els 15°C al centre del dia, i els mapes no entreveuen cap canvi d'aquest patró els propers dies. Esperem que els núvols aguanten mentre es mantinga el fred per evitar gelades que en esta època de l'any farien molt de mal.

Glòria, el temporal mediterrani del s.XXI

Tant pels rècords de pluja, com de neu, com d'onades, Glòria es pot considerar com el temporal mediterrani de més gran impacte d'aquest segle a tota la façana mediterrània peninsular. Pot ser també el de més impacte mediàtic, però amb la tendència dels nostres mitjans a magnificar qualsevol fenomen meteorològic, poc li durarà aquest rècord. Bé, degut a tots aquests factors faré un resum d'aquest temporal.

La presència d'un potent anticicló amb centre al sud de Gran Bretanya, acoblat amb una borrasca mediterrània que es va generar durant el diumenge dia 19 al sud d'Eivissa, i que pel seu alt impacte va ser nomenada com "Glòria", va generar un important temporal de gregal (nord-est) sobre el País Valencià, que va provocar durant els dies 19, 20, 21 i 22 de gener precipitacions generalitzades (que van ser de neu en cotes superiors a uns 500 metres al principi de l'episodi), ratxes de vent molt fortes i un històric temporal marítim. Al llarg del dilluns dia 20, la borrasca Glòria es va desplaçar en direcció sud-oest fins a ser ab-

Situació del dia 21 de gener. S'aprecia la gran borrasca centrada a l'estret de Gibraltar i el potent anticicló centrat a Irlanda. Aquesta configuració impulsava vent de llevant molt fort i molt humit.

sorbida per una baixa o depressió atmosfèrica de major grandària centrada en aquell moment en la mar d'Alboran i que abastava la meitat sud peninsular i la major part del Marroc. Aquesta baixa de grans dimensions va persistir fins al dimecres 22, el mateix temps que el potent anticicló al nord de la Península, qüestió que va impulsar vents d'origen marítim a tot el litoral mediterrani (veure mapa adjunt).

El potent anticicló, el centre del qual es trobava a Gal·les i penetrava pel nord-oest de França i Bèlgica fins a Centreeuropa, va originar valors de pressió atmosfèrica excepcionalment elevats que no s'observaven en dècades o, fins i tot, van arribar a ser rècord absolut en aquesta zona de l'Europa atlàntica. Prèviament a la formació de la borrasca Glòria, es va anar produint al llarg del diumenge dia 19 l'entrada d'una massa d'aire fred. En capes mitjanes i altes, una baixa en altura va quedar aïllada sobre el sud-est peninsular, mentre que en l'Atlàntic oriental, a l'oest del continent, se situava una potent dorsal anticiclònica en tots els nivells l'eix de la qual s'estenia des de Canàries fins al sud d'Escandinàvia.

Amb aquesta situació, les nevades van començar a afectar el País Valencià el diumenge 19 al matí, amb nevades a l'interior de Castelló que van afectar algunes carreteres, encara que de zones altes. A partir del diumenge a la tarda el vent va girar a nord-est i es va anar intensificant, de manera que la nevada es va traslladar a l'interior de València i nord d'Alacant. El dilluns les nevades es van anar desplaçant cap a l'interior de Castelló on es van prolongar dilluns i dimarts. A l'interior d'Alacant, interior de València i interior sud de Castelló, la nevada de gener de 2020 va ser menys adversa que la de 2017; per contra, va ser a l'interior nord de Castelló on la nevada de 2020 va presentar més adversitat que la de fa tres anys. En l'observatori de Vilafranca es va registrar un gruix de la capa de neu de 86 cm el dimarts 21 de gener a les 10 hores, superant els gruixos registrats en 1960 (80 cm) i en 2017 (74 cm). Des del dia 19 i fins al dia 21, les precipitacions van ser generalitzades i persistents en tot el territori, d'intensitat moderada a forta, encara que localment i de manera puntual la intensitat va arribar a ser molt forta a Castelló el dia 21. En total es van recollir 163 litres a Atzeneta en aquest període i quasi 250 litres al Mas la Vila. Cal destacar que tots els rius i barrancs van baixar, sobretot la Rambla de Meanes que va dur molt de cabal durant tot un dia sencer, fet molt inusual. Indicar que el dia 21 va tenir gran activitat convectiva (tronades, que com ja hem comentat van afectar a Atzeneta). Eixe dia, 3035 descàrregues procedents de llamps van impactar dins del territori de la Comunitat Valenciana, de les quals 1114 a Castelló, 1373 a València i 548 a Alacant, la qual cosa suposa que és el dia de gener amb més llamps registrats dins del territori de la Comunitat Valenciana.

Una dada sorprenent que dona idea de la magnitud del temporal: amb una precipitació mitjana de 152,3 l/m² acumulada durant els dies 19 al 22, s'ha tractat de l'episodi que més precipitació ha acumulat durant el segle XXI al País Valencià. Durant aquest episodi, per exemple, s'ha acumulat un 28% més de precipitació que al setembre de 2009 i un 57% més que durant el recent episodi conegut com la "DANA de setembre", que va provocar inundacions històriques al sud-est peninsular. Des de les precipitacions torrencials d'octubre de l'any 2000 (que es considera segle XX), no hi havia un episodi amb tanta precipitació acumulada al País Valencià. Lògicament, la gran diferència està en la desigual forma en què es produeix la precipitació al setembre o a l'octubre respecte al gener: a la tardor ho fa de manera torrencial i s'arriba a acumular més de 100 l/m² en menys d'una hora, mentre que al

La rambla d'Atzeneta baixava molt clara el matí del 22 de gener

gener el més significatiu és la persistència i l'extensió del fenomen, ja que amb prou feines i en zones reduïdes del territori s'arriba a una intensitat considerada molt forta (més de 30 l/m² en menys d'una hora) i, en canvi, l'àrea afectada per les precipitacions és notablement més àmplia que no pas la de la tardor.

Ara bé, i per finalitzar, potser l'aspecte més significatiu d'aquesta situació ha estat l'extraordinari temporal marítim, que va generar importants impactes en la costa, afectant nombrosos edificis i infraestructures públiques i privades situades en primera línia de platja, amb ones que han arribat a registrar 8,44 m d'altura significativa (mitjana del terç de les més altes) en la boia de Ports de l'Estat situada enfront de València, superant àmpliament el rècord anterior de 6,45 m registrat en 2017. Amb aquest màxim històric, la major dada mesurada en el Mediterrani occidental obtingut per la boia de València, es pot estimar que es van produir ones amb altura màxima de fins a 13.5 metres, mai vistes a les nostres costes en temps moderns.

RACÓ FOTOGRÀFIC

